

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

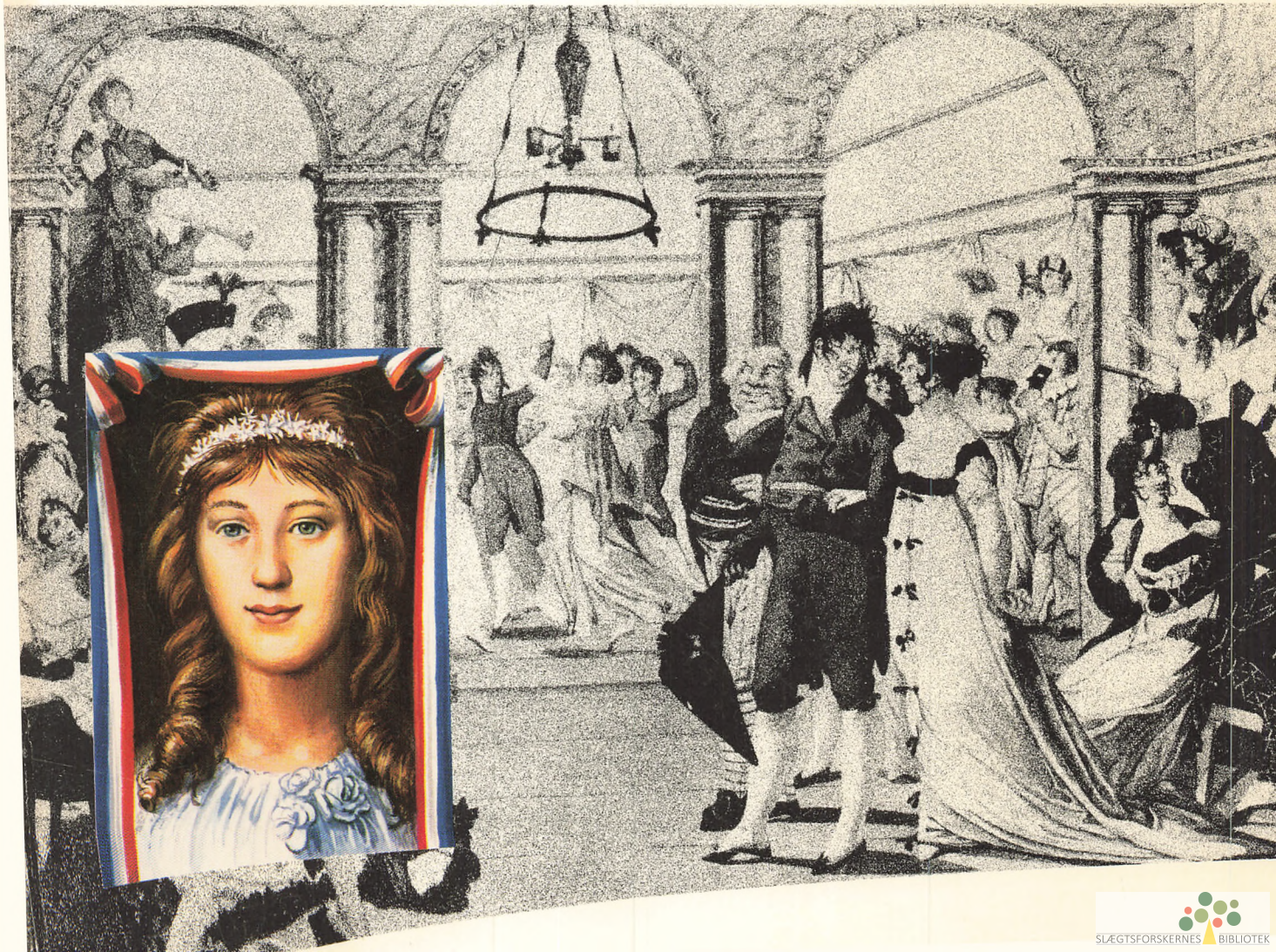
Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Merete A. Baird

En Københavnerpiges liv

København omkring år 1800

En Københavnerpiges liv

Merete A. Baird

En Københavnerpiges liv

København omkring år 1800

Munksgaard

Forfatterbiografi

Merete A. Baird er født i 1938. Tolk, free-lance journalist. Gift med skotsk olieingeniør i 1961 og har siden da boet i og skrevet om Libyen, Borneo, Australien, Nigeria, Frankrig, Teheran, Dubai, Kuwait, Jakarta, Singapore. Flyttede til Paris i 1975, tog lærereksamen i fransk og arbejdede som tolk. Har skrevet 'Franske Kvinder på vej' for Munksgaard. Bor nu i New York og forbereder en Beta bog om terrorisme.

Indhold

Første del af Sophie Thalbitzers erindringer

Nye franske venner	8	Brev fra John	17
Far har indbudt kongemorderne! ..	8	Frihedsgudinden.....	18
»Du må ikke skrive til John!«	8	Bournonville i knibe	18
De franske er ikke bødler.....	10	Mikkels løbske grise	20
Revolutionens iltre slagsang.....	10	Vilde rygter i byen	21
Lad os fejre englændernes nederlag! ..	12	Nysgerrige hos Sophies skrædder ..	21
Lovligt sørøveri	12	Toulonballet forbydes	21
Ingen konvoyering	12	En postej med Sophies fugle	21
En borger i gabestokken.....	13	Bliver vinduerne smadret?	24
Det trikoloré silkebånd.....	14	Et træ med røde roser	24
Englænderne fik klø ved Toulon! ..	15	Fornuftsgudindens kjole	25
Skandale i København	17	Den skotske kaperkaptajn	26
Franske danse.....	17	Franske fanger om bord	27
		Den lille negerslave	28
		En håbløs situation	29

Pres på Bernsdorff – John kommer hjem	30	Peymann giver op	44
Slottets brand	31	Oprøret slås ned	44
En fregat kommer hjem	32	Byen i ruiner	46
John Christmas får noget at vide ..	34	»Vær velkommen bomber!«	46
Sophie gifter sig	35	Interview med salig sjette Frederik ..	48
Konsulen fra Helsingør	36	 	
 		Efterskrift	54
Anden del af Sophie Thalbitzers erindringer		Grandmamas bekjendelser	54
 		Sophie lærer at behage	55
Som rotter gik vi i fælden	40	En brat opvågnen	55
Det begyndte så smukt	40	De engelske fruer	55
Tre dejlige sønner	41	»Din mand er din herre!«	55
Ly for bomberne	43	Carl William	56
Krig mod byens brandfolk	43	To tidsaldre	57
Faklen er Frue Kirkes tårn	44	 	
		Tidstavle	59
		Litteraturfortegnelse	60
		Billedfortegnelse	63

**Første del
af
Sophie Thalbitzers
erindringer**

Nye franske venner

»... De halshugger den franske konge. Rundt om skafottet står pøblen i stimer. Han råber til dem, at han er uskyldig, men soldaterne sætter i med trommehvirvler, så at ingen kan høre ham. – Nu går guilottinen dag og nat i Paris. Under dens kniv bliver alle godt nok lige«

Sophies musiklærer talte sig rød af vrede.

»Her i Danmark har kronprinsen selv gjort bønderne frie. Slavehandelen er forbudt, og det har ikke kostet en dråbe blod. – De franske kan lære noget om frihed og lighed fra os – farvel, frøken Sophie.«

Den lille iltre mand for af sted, og fra vinduet kunne Sophie se ham stride sig hen imod Nyhavn med efterårsstormen imod sig. Den rev

sådan i hans frakkeskøder, at han var lige ved at trille ned i vandet.

Der var ikke så mange skibe at se mere. Den gode vind havde blæst havnen ren for de store ostindienfarere. Da de stod til søs i går, havde de lignet flaksende svaner, før deres sejl blev gjort runde og føjelige.

»Nu tror musikmesteren, at vi er meget revolutionære her i huset,« sagde Sophie til sin mor, der kom for at se, hvem der havde smækket sådan med døren.

»Jeg fortalte ham, at far har inviteret de franske ud-sendinge hjem til middag.«

Far har indbudt kongemorderne!

»Far har også bedt de to unge grever med,« sagde hendes mor bekymret.

»Hvad vil de dog sige til at møde disse kongemordere? – Er du klar over, at deres leder læste dødsdommen op for den stakkels kong Louis i fængslet?»

Sansculotterne er kommet til Danmark for at købe korn til den franske hær, og far vil gerne handle med dem. Det ville være bedre, hvis det var det jævne folk, der nu skulle have noget at spise. Der stod i 'Aftenposten' i går, at franskmændene stadig sulter, men i stedet for brød får de lig.«

»Du må ikke skrive til John!«

Sophie gøs og trak sit brogede sjal tættere om sig. Det havde John Christmas givet hende, inden han sejlede. Kun ved at øve sig på sin musik kunne hun

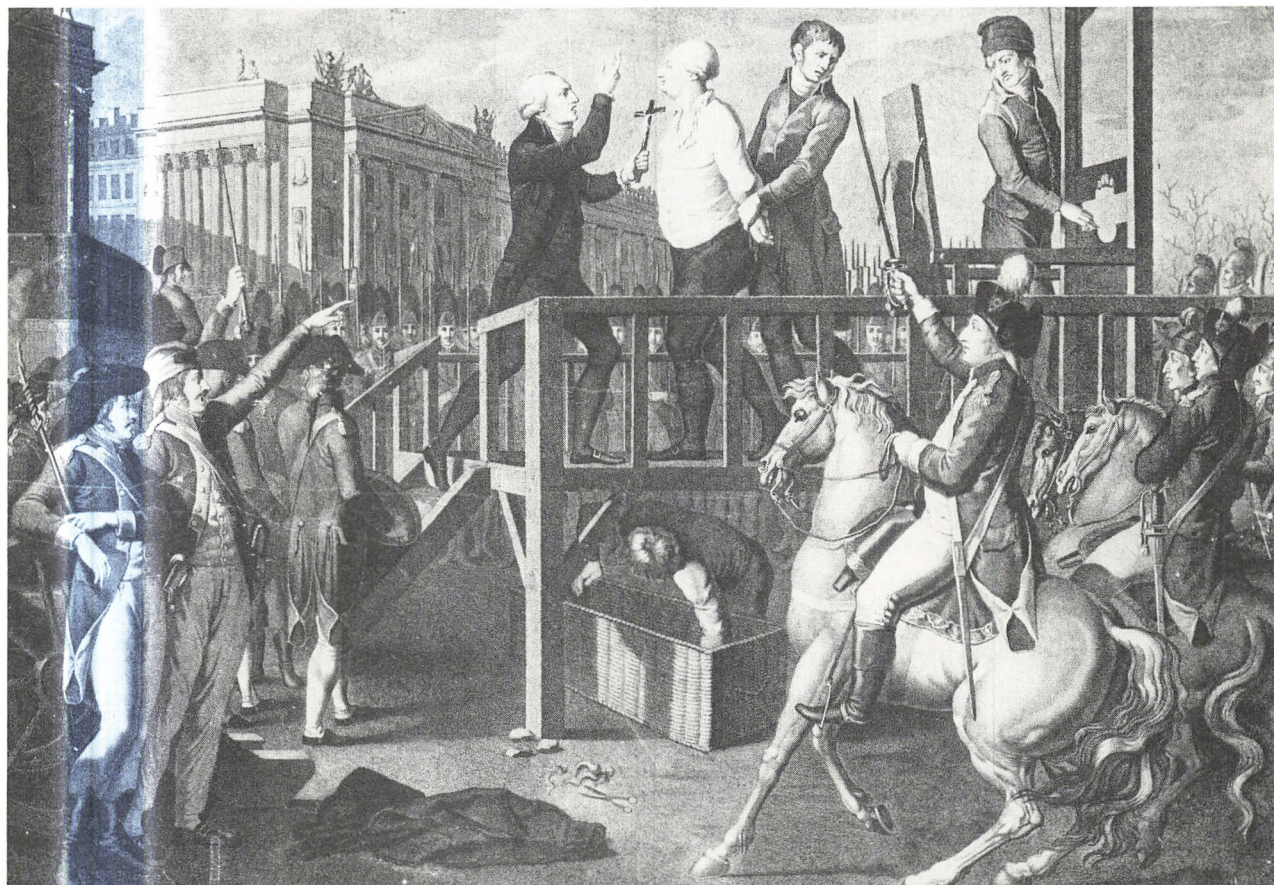
glemme den flotte engelske kaptajn. De to måtte ikke engang skrive til hinanden. Hendes far havde forbudt det, for agent Zinn troede ikke på forlovelser, der

holdes i gang med breve.

»Hvis I stadig kan lide hinanden, når John kommer hjem, kan vi tale om det,« havde han sagt. »Men enhver ved, at en sejlads til

Østen tager et par år, og sig mig ikke Sophie, at du, som kun er 17, kan holde en forelskelse varm så længe. Christmas risikerer endda at falde i kaperklør. Hans

Kong Ludvig 16. af Frankrigs henrettelse i 1793.

landsmænd giver sig pokker i, at hans fregat fører det neutrale danske flag. Englænderne driver rovdrift på alle skibe, som mistænkes for at have varer med til Frankrig.«

Lige siden John Christmas rejste, havde Sophies hoved summet af engelsk, men den aften fik hun noget nyt at tænke på.

De franske er ikke bødler

Da de først kom ind ad døren, gjorde sansculotterne et uhyggeligt indtryk. De blafrende lys kastede sorte skygger på deres skarpe ansigtstræk, og de republikanske kokarder på deres hatte var som slag i ansigtet på de kongetro københavnere.

Men snart havde de spændende franskmænd vundet hele huset for sig med deres vid og charme. Fransculotternes urkæder og ringe lynede diamanter – »sikkert røvet fra den stak-

Honoré Duveyrier.

kels konges krone« – hviskede en af greverne til Sophie.

De havde snustobaksdåser med fine miniaturer af knipplingsklædte koner og børn på låget. Det var altså gode familiefædre, og ikke grusomme bødler, som man sad til bords med.

Snakken gik livligt for og imod revolutionen i Frankrig. Advokat Duveyrier fortalte så gribende, hvor-

dan det undertrykte folk havde lidt under kongens og adelens despoti, at man godt kunne forstå, der nu blev taget blodig hævn.

Alligevel ville Sophie ønske, at man havde sendt den franske konge og hans dronning ud af landet i stedet for at myrde dem.

»Hvad skal de små gyldne lygter betyde, som hænger i Deres urkæder?« spurgte grev Aschberg for at skifte emne.

»Ça ira, ça ira, adelen skal klynges op i lygtepælene,« sang Duveyrier drillende til svar, og i den lidt pinlige tavshed, der fulgte, bad Sophie om gæsterne ikke nok ville synge Marseillaisen. Den havde alle læst om, men ingen havde hørt den nye frihedssang endnu i Danmark.

Revolutionens iltre slagsang

Franskmændene sprang begejstret op, og nu rev re-

volutionens smældende rytme hele selskabet med sig. Duveyrier fik tårer i øjnene ved strofen om de brølende skarer, der som rasende kaster sig over dit hjem – »hverken børn eller kvinder de sparer!«

De to grever sang allerhøjest på omkvædet: »Grib til våben, borgere« – til sidst var der ikke et øje tørt i stuen.

Nede på kajen standsede vægteren op i sin aftenrunde for at lytte. Ordene forstod han ikke, men det var sandelig helt nye toner, der rungede ud over havnen fra den store købmandsgård i Kvæsthusgade. Den vinter kom han ofte til at høre dem.

De franske revolutionære kaldtes sansculotter, 'bukseløse' fordi de ikke gik med tidens stramme bukser.

Lad os fejre englændernes nederlag!

Kort før jul fik Sophies far et brev, der gjorde ham rasende. Nu havde de forbandede engelske kapere igen opbragt et af hans kornskibe på vej til Frankrig.

Det betød, at den kostbare last ville blive prisedømt og solgt til spotpris i London, og at agent Zinn nu også skulle igennem endeløst bøvl og vrøvl for at få skib og mandskab hjem igen.

»To af matroserne ville ikke overgive sig frivilligt, da engelskmanden bordede os,« skrev kaptajnen.

»Deres koner og børn kommer til at sulte, hvis mændene ikke snart kommer hjem med hyren. De gik amok, og gav sig til at tampe løs på kapergasterne. Nu har de ligget i jern hele vejen over kanalen.«

Lovligt sørøveri

Nok var der store penge at tjene på de laster, som slap forbi kaperskibene, men noget måtte der gøres for at beskytte handelsflåden imod deres utålelige frækhed. Englænderne ville udsulte de franske kongemordere, og alene i år, 1793, havde de røvet 189 dansk-norske skibe på vej til Frankrig med fødevarer. – Det var ikke til at holde ud!

Nu var Zinn gået op til minister Bernsdorff i den røde bygning på Slotsholmen for at bede om hjælp.

Ingen konvoyering

Bernsdorff var de store handelshuses ven og beskytter, men i dag var han hverken til at hugge eller stikke i. Ikke på vilkår om

han ville sende flådens krydsere med som væbnet eskorte for de danske handelsskibe.

»Det er alt for farligt,« sagde han. »Danmarks handel blomstrer i disse år, fordi vi kan sælge til hvem vi vil, mens Europas andre lande ødelægger hinandens markeder med krige. Hvis det kommer til kamp nu, mellem vores flåde og de engelske kaper-krigsskibe, så er det slut med vores neutralitet, og med den strøm af guld, som den har bragt os.

Kongedømmerne vil have os med i deres hævnkrig imod den nye republik. England tror endda, at vi holder med Frankrig. Deres gesandt raser over at det myldrer med revolutionære sansculotter i Norden. – Og

Engelske fregatter angriber en dansk konvoy ved Gibraltar. De vil undersøge, hvad de danske handelsskibe har med i lasten.

det er forøvrigt ingen hjælp, hr. Zinn, at kongehadske skribenter, som Deres ven Heiberg misbruger trykkefriheden til at udgyde republikansk gift i vores blade!»

Sophies far var tavs, og Bernsdorff rejste sig fra sit

store, gyldne skrivebord og kom hen, hvor han stod.

»Nå, agent Zinn. Send De nu bare Deres kornskibe afsted til Frankrig. Fra nu af skal de nok komme frem. Vi og svenskerne sætter 16 krigsskibe på vagt ved Kron-

borg for at jage engelskmanden en skræk i livet.«

Sophies far var ikke sikker på, at det ville nytte ...

En borger i gabestokken

Hans dårlige humør blev ikke bedre af den stank, som

han fik i næsen, da han kom ud fra sin audiens hos Bernsdorff. Han bad kuskene køre hjem langs kanalen, hvor luften dog nok ville være lidt friskere, men henne ved Stranden blandede skrig og skrål sig med byens tætte dunst af rådenskab.

En flok barbenede unger hujede og skreg omkring gabestokken, hvor en arm borger stod som straf for en eller anden småforseelse. De bombarderede ham med affald, og hans halvkvale protester gik ud i et med fiskekonernes hæse faldbyden af dagens fangst.

Måske var han en af de bondeknolde, som satte fredelige borgeres liv og lemmer på spil ved at køre som død og djævel igennem byens smalle gyder på vej hjem med sin tomme vogn. I så fald fortjente han ikke bedre, end at stå der til spot og spe resten af dagen, tænkte Zinn...

Det trikolore silkebånd

Knap havde gårdskarlen lukket op for vognen hjemme i Kvæsthusgade, før Sophie kom valsende sin far i møde. Han kom til at le ved synet af hende, for hun sprang omkring og viftede med et bredt rødt, hvidt og blått silkebånd, hvis lange

guldfrynser fejede hen over brostenene.

»Har du set, hvad Duveyrier har sendt os? Der kom en kasse modepynt fra hans kone i Paris – for at takke de damer, i hvis huse

Fiskekone på Gammel Strand.

Liberté, Egalité & Fraternité.

Messieurs, Madames et Mes Dames

Vous êtes prié d'assister au Bal & au Souper qui auront lieu Vendredi prochain, chez Rauch, pour célébrer la reprise de Toulon.

C'est de la part des Français Aubry, Honoré, Castera & Delamarre.

Reponse.

Le Bal commencera à 6. heures.

*Invitation til bal for at fejre Toulons generobring fra englænderne.
'Frihed, lighed, broderskab' står der øverst på kortet.*

han bliver inviteret. – Vi fik lov til at vælge først!

Jeg tager det på i aften hos Erichsens på Kongens Nytorv. De har bedt balletmester Bournonville om at komme over fra teatret for at lære os et par franske kontradanse. Vi må jo kunne danse på franskmænde-

nes maner, nu de har inviteret os til bal på næste fredag.«

Englænderne fik klø ved Toulon!

»Ja, de vil fejre, at englænderne har fået klø ved Toulon. De har længe sagt, at når den sejr var vundet,

ville de holde fest for hele byen på Rau's Hotel« (det nuværende d'Angleterre), sagde Zinn.

»Alle talte om det i Kronprinsens klub i går, og det var ikke alle, som var lige begejstrede for ideen. – Duveyrier siger, at det er en sejr, som revolutionshæren

Napoleon Bonaparte forklarer, hvordan Toulon skal erobres.

kan være stolt af, og at det endda var en ung borgerlig løjtnant, ved navn Napoleon Bonaparte, som fandt på en genial måde at jage englænderne ud af Toulon

på. Før revolutionen ville ingen have lyttet til sådan en ukendt korsikaner i den franske hær,« sagde han.

»Vi kan vel sige ja tak til at gå til ballet far?« spurgte

Sophie.

»Ja, hvis der er noget, jeg har lyst til at fejre, så er det en sejr over de storsnude englændere,« svarede hendes far.

Skandale i København

»Nej, fru Erichsen, prøv nu at følg med. Lyt dog til musikken og se, hvordan vi andre gør!«

Bournonville var ved at gå til af irritation.

Den tykke frue kludrede sådan i kontradansene, at Bournonville havde mest lyst til at give hende et ordentligt rap i bagen, sådan som han gjorde ovre på teatret med gumpetunge danserinder.

Sophie var ved at falde om af grin. Aldrig havde hun haft det så morsomt. Hun var lykkelig ud over alle grænser i aften.

Franske danse

Først var der blevet helt stille, da hun kom ind i stuen i sin smalle, hvide kjole med det trefarvede bånd om livet. Og så var

franskmændene kommet jublende hen til hende, og havde båret hende i guldstol hele salen rundt.

Der var blevet en hvisken ogentisken blandt damerne, som sad i kødrand omkring dansegulvet. Mange af dem så frygtelig sure ud, men det var nok fordi hun virkelig var yndig i aften med en hvid blomsterkrans om sine brune krøller, hvide roser på barmen, og det vidunderlige silkebånd.

Det var ikke kun den stads, der blev gjort af hende, der fik hendes øjne til at skinne. Mens musikerne stemte deres instrumenter, havde grosserer Erichsen trukket hende til side.

Brev fra John

»Gæt, hvem jeg har fået brev fra,« hviskede han.

»John Christmas er kommet til Ceylon i god behold. Han beder mig sige dig, at han lider helt forfærdeligt, fordi han ikke må skrive, og at han elsker dig højere end nogen sinde.«

I det samme stemte orkestret i med sansculotternes krigssang 'ça ira, ça ira,' og Grouvelle, deres leder, kom ilende hen til Sophie.

»Men De blusser jo af varme – lad os lukke op ud til pladsen,« sagde han. »Bournonville er ved at improvisere en ny kvadrille til denne gamle rokokomelodi, vil De danse den med mig, Sophie?«

Heldigvis var fru Erichsen gået ned for at give besked til tyendet, så denne gang gled kontradansene let og rytmisk.

Sophie var helt ør i

hovedet. Hun følte sig som et prægtigt skib, der nejer og nikker fra bølge til bølge, og da musikken tav, brusede bifaldet om Bournonville som tak for den nye dans. Balletmesteren skinnede af tilfredshed.

Det blev sent, inden musikerne fik lov til at pakke sammen. Erichsens gæster gik til vogns fulde af forventningens glæde. Al denne fest var jo kun en optakt til Toulonballet på fredag.

Frihedsgudinden

Et par dage senere faldt Sophie brat ned på jorden igen. Der kom brev fra Garonne. Den unge franskmand var ikke veget fra hende hele aftenen forleden, og nu skrev han:

»Borgerinde. Enhver, der så dig klædt som den franske frihedsgudinde forleden, tabte selv straks sin frihed. – Jeg kalder hende 'du' og 'borgerinde', som vover at bære det republi-

kanske bælte i det engelskvenlige København. – På gensyn til Toulonballet. Garonne.«

Så var det altså slet ikke, fordi hun havde set så dejlig

Sophies veninde Thomasine.

ud, men kun på grund af det dumme trikolore-bånd, at hun havde gjort sådan en lykke! Hun skulle have tænkt på, at dets farver gik igen på sansculotternes kokarder. Nu forstod hun bedre damernes forargede blikke.

Bournonville i knibe

Sophie var lige ved at tude af irritation, men hun tog sig sammen, da det bankede på døren.

»Fru Heiberg spørger, om frøkenen tager imod,« sagde kammerpigen og indkom Thomasine Gyllembourg.

Hun lignede et lille vimst egern med sine livlige brune øjne og det rødlige skær over håret.

»Du kan tro, der er ballade,« sagde hun. »Bournonville er i fare for at blive jaget bort fra det kongelige teater. Hoffet har klaget over ham. Musikken kunne jo høres over hele Kongens Nytorv forleden aften, og nu siger man, at den dans, han improviserede til 'ça ira, ça ira', skulle forestille guillotinen. – At vi dansede hovedløs dans med sansculotterne!«

Hun kom til at le ved tanken. »Og nu sidder Hei-

Der festes på fransk maner.

berg og skriver på en vise for at hædre dem, der tog Toulon, så får han nok bøde igen. – Alt, hvad han tjener, går lige i politiets lomme nu til dags,« sagde Thomasine pludselig helt fortvivlet.

»Nogen gange ville jeg ønske, han var lidt mindre revolutionær. – Selvfølgelig skal han ikke rose enevælde og tyskeri, men han kunne da gøre som Rahbæk. Han skriver alt, hvad han vil uden at gå for vidt.«

»Sludder, Thomasine. Det mener du jo slet ikke. Tænk, hvor vi altid ler til dine musikaftner, når Heiberg kommer ned og læser alle de bidske sager højt for os, som han har skrevet i dagens løb.«

»Ja, men kronprinsen morer sig ikke over hans kritik. Det eneste af min mands, han har brudt sig om, var hyldestdigtet, da bønder og slaver fik bedre kår: 'Tankens, bondens,

negrens lænke, han med ædel kækhed brød' – det kunne 'Frederik 6' lide at høre om sig selv. For Heiberg er tankens lænke ved at blive smedet til igen, trykkefriheden er ikke mere, hvad den var.«

»Nåe, den tid er da forbi, hvor man fik revet tungen levende ud af munden og sat på en stage, hvis man talte statsmagten imod,« protesterede Sophie.

Mikkels løbske grise

Hjerteskerende hyl nede fra gaden fik begge piger til at styrte hen til vinduet. Nede på kajen for en flok panikslagne grise rundt med et par 'røde engle' og Mikkkel skomager efter sig.

Betjentene slog løs på både Mikkkel og grisene med deres stave. Henne fra Nyhavn kom oprømte sømænd myldrende efter dem. Deres grinende fjæs lyste om kap med politiets røde jakker. Grisene peb og Mikkkel

skreg. Larmen var ubeskrivelig.

»Jeg vidste det,« sagde Sophie. »Har du ikke lagt mærke til, at det lugter særlig ramt nær Mikkels i Nyhavn? – Kusken har fortalt, at Mikkkel holder 18 svin i kælderen. Nu må der være nogen, der har sladret til politiet.«

»Sikke noget svineri. Der var også én, der holdt grise skjult henne på Frederiks hospital. Han fodrede dem med de syges mad, det er nok det værste hundæde,« lo Thomasine.

»Hov, nu drejer de om mod St. Annæ Plads. Så må jeg nok skynde mig hjem. Barnepigen er lidt langsom, hvis min lille Ludvig nu løber ud for at se på al den spas, kan han blive mast af en af de gale grise.«

»Jeg følger dig hjem,« sagde Sophie. »Måske er Heiberg færdig med sit Toulondigt. Så kan han læse det højt for os.«

Vilde rygter i byen

Tirsdag morgen kom Sophies skrædder for at prøve det blå liv med hvide ærmer og skørt, som hun havde bestilt hos ham.

Nysgerrige hos Sophies skrædder

»Det er noget så mærkeligt,« sagde han. »Der har været et rend af vildt fremmede damer hos mig for at se den kjole, som frøken Sophie skal have på til det franske bal på fredag.«

Sophie kunne ikke begribe, hvad den nysgerrighed kom sig af. Hun blev også forbavset, da hendes far siden kom hjem og fortalte, at den engelske gesandt Hailes var ude af sig selv, fordi en fransk sejr over englænderne skulle fej-

res med brask og bram i København.

Han forlangte, at ballet blev forbudt, og det så ud til, at minister Bernsdorff ville bøje sig for hans krav.

»Det er for galt,« sagde agent Zinn. »Altid lader vi os kujonere af de englændere. Hvis ballet virkelig bliver forbudt, vil jeg holde et selskab her i mit eget hus på søndag for at fejre, at Toulon er generobret.

Og jeg gad nok se den, der vil forhindre mig i det!«

Toulonballet forbydes

Den aften kom der bud fra franskmændene om, at ballet desværre måtte aflyses. Zinn og andre af byens storkøbmænd skulle spise frokost hos dem den næste dag, og da Sophies far kom

derfra, var han godt gal i hovedet.

»Man kan måske nok forstå, at vores regering ikke tør provokere Frankrigs fjender ved at tillade ballet,« sagde han. »Men at mange af de handelsmænd, som skulle have spist frokost hos republikanerne i dag, slet ikke kom, det er simpelt hen for fejlt.

Vi, som sender 200 skibe med fødevarer til Frankrig, og tjener formuer på dem, kan i det mindste være så høflige over for gode kunder, at vi ikke stikker halen mellem benene ved første tegn på ballade.«

En postej med Sophies fugle

»Vi byder på selskab her på søndag. – Og vil du sørge

for, at der bliver bagt en stor hul postej med låg til?» sagde Zinn til sin kone.

Lige før gæsterne skulle komme om søndagen, bad han Sophie hente alle sine

kanariefugle. Hun så sin far binde små sedler om deres ben og vinger og sætte dem ned i den hule postej.

Det var en slukøret flok sansculotter, der lidt efter

stod i døren. Fransk-mændene var flove og kede af det, fordi deres bal ikke var blevet til noget.

Grouvelle fik Sophie til bords. Normalt var han fin

Grouvelle læser dødsdommen op for Louis 16.

og høflig at tale med, men i aften var han gul og dystert. Sådant måtte han have set ud, da han kom ind i fængselstårnet, og læste dødsdommen op for kong Louis, tænkte Sophie.

Efter suppen blev den hule postej sat hen foran ham, og Zinn bad Grouvelle om at skære den for. – Af kom låget og op fløj en sværm af fugle, der dryssede de små sedler som konfetti ned over gæsterne. På hver seddel stod: 'Toulon er generobret!'

Der blev et humør og en latter omkring bordet.

Franskmændene var henrykte over dette tegn på sympati, men mange af de danske gæster blev noget stramme i ansigtet. De syntes, at Zinn gik for vidt i sit venskab med de revolutionære.

Sophies barndomshjem i Kvæsthusgade 3. Huset ejes nu af Gulf Oil.

Bliver vinduerne smadret?

Om eftermiddagen havde et anonymt brev advaret ham: den engelske gesandt var så ophidset over den private Toulonfest, at han havde betalt folk til at slå ruderne ind.

»Lad ikke republikanske sange synge i Deres hus i aften,« stod der. »Ved den første strofe af Marseillaisen vil alle vinduerne blive smadret!«

Men Sophies far var ikke sådan at true. Efter middag bad han Duveyrier om at synge for, og nu lød de fejende slagsange med ekstra glød. Selv de gæster, der var blevet gnavne over den hule postej, lod sig rive med af følelsernes kraft.

Zinn gik ofte hen til vinduet for at se ned på den lyttende folkemængde, der efterhånden samlede sig foran huset. Der blev ikke kastet nogen sten. Tværtimod stemte mange af ma-

troserne i på melodierne, og de franske ord, der gjaldede i stuen, blev ledsaget af en brummende nynnen udefra.

»Den engelske gesandt har ret,« mumlede Sophies far. »De sange har magt til at rive masserne med sig. Det er vist godt, at vi har så reformvenlige mænd i vores regering i disse år. Ellers fik vi måske franske tilstande her hjemme.

Et er, at beundre revolutionen på sikker afstand, noget andet er, at føle folkets vrede på sin krop,« tænkte Zinn ved sig selv.

Et træ med røde roser

Et par uger senere var det Sophies fødselsdag, og da hun kom ned om morgenen, stod der et fint gavebord og ventede. Der var en rød jakobinerhue fra Duveyrier 'til minde om en vinter i frihedens og lighedens tegn,' – og midt på bordet stod der et meget skønt rosentræ, hvis duft fyldte hele stuen.

»Hvem har dog sendt det?« spurgte grosserer Erichsen, der var kommet op for at ønske til lykke fra faderens kontor.

»Der er ikke noget kort ved,« svarede Sophie, men Erichsen stak hånden ind imellem bladene og trak en lille konvolut frem, som han rakte hende. Det viste sig at være et glødende kærlighedsbrev fra Garonne.

»Der står ikke noget navn under,« stammede Sophie, men Erichsen bad om lov til at se skriften, det kunne være, at han kendte den. Der var ingen vej udenom. Hun måtte række ham brevet.

»Det er jo Garonnes håndskrift,« sagde han. »Ham har jeg fået mange forretningsbreve fra.«

– Sophie blev ildrød i hovedet, og han så forbløffet på hende.

»De vidste altså hele tiden, hvem der har sendt rosentræet,« sagde han. »Stakkels

John Christmas!«

Erichsen gik snart sin vej, og Sophie var lidt ærgerlig over, at han nu troede, hun var forelsket i Garonne.

Fornuftsgudindens kjole

Lidt efter kom en af hendes mors bekendte på visit, og hun kunne ikke tie stille længere. Nu måtte hun ud med de vilde rygter, der gik om Sophie i hele København.

Der blev sagt de værste ting: at hun skulle have

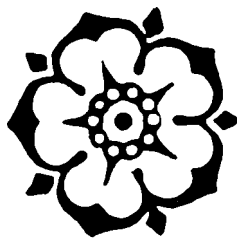
optrådt som fornuftens gudinde på Toulonballet, kun med en tynd florskjole over den bare krop! Sådan skulle sansculotterne have båret hende i triumf hele balsalen rundt.

Her var altså forklaringen på alle de damer, der havde valfartet til Sophies skrædder for at glane på hendes kjole. De måtte have gjort lange ansigter til det takkelige blå liv.

Den historie var for dum til at tage alvorlig, men

Sophie var ked af, at hun slet ikke havde hørt fra John Christmas. Hun vidste, at Erichsen havde fået flere breve fra ham, siden han læste Johns hilsen højt for hende, men efter den aften havde han intet sagt. Nu var det blevet svært at spørge ham. Det kunne ikke vare så længe mere, før John kom hjem.

Sophie blev lidt urolig ved tanken.

Den skotske kaperkaptajn

... »Ship ohoy« lød det langt oppe fra udkikstønden, »ship o hoooj« – lyden blev lang og klagende i vinden.

»Hvilket flag?« råbte John Christmas tilbage af sine lungers fulde kraft. Det var ikke til at få ørenlyd for fregattens knirken i den krappe sø.

»Engelskmand« – lød det tilbage – »kurs mod os.«

Den ubehagelige kilden, som John havde følt i maven ved udkiksmændens første råb, fortog sig.

Det kunne være værre. Fra en fransk kaper, – eller en regulær sørøver – kunne man vente sig hvad som helst, men hans egne landsmænd var til at snakke med. Johns papirer var i orden, og hans danske søofficers-

uniform var et ekstra bevis på hans neutralitet. Uniformen havde han fået ret til at bære på sine rejser, fordi danskerne gerne ville beholde en så rig og nyttig borger, som ham i deres land.

Der var altså ikke noget at frygte fra orlogsmanden, der nu fyrede et par kanon-skud af for at få Johns fregat til at slække på sejlene.

»Lad os prøve at slippe fra ham,« sagde første styrmanden. »Hvis vi sætter alle sejl til, kan vi måske nå det.«

John kunne ikke fordrage, at hans folk gav ham råd, som han ikke havde bedt om.

»Hent min kikkert,« sagde han til den lille negerslave,

som altid holdt sig nær ham.

»De vinder ind på os,« sagde han efter at have set lidt på orlogsmanden. »Hvis vi prøver at flygte, tror han bare, at vi har noget at skjule. Gør klar til at stryge sejl,« råbte han til folkene. Der blev en skulen og en mumlen, men en ordre var en ordre.

Snart lå fregat og orlogsmand og vuggede kraftigt side om side. En chalup blev sat ud fra det engelske skib, og kaperne kom om bord.

John tog høfligt imod dem. Han havde lasten fuld af krydderier fra Indien og ris og kaffe, som han havde købt fra en hollandsk prise på Ceylon.

Han var kaptajn på sit eget skib, og varerne var til de store huse i København.

Enhver vidste, at et frit flag som det danske gav ret til at komme frit hjem med sin last, hvad var han i grunden blevet standset for?

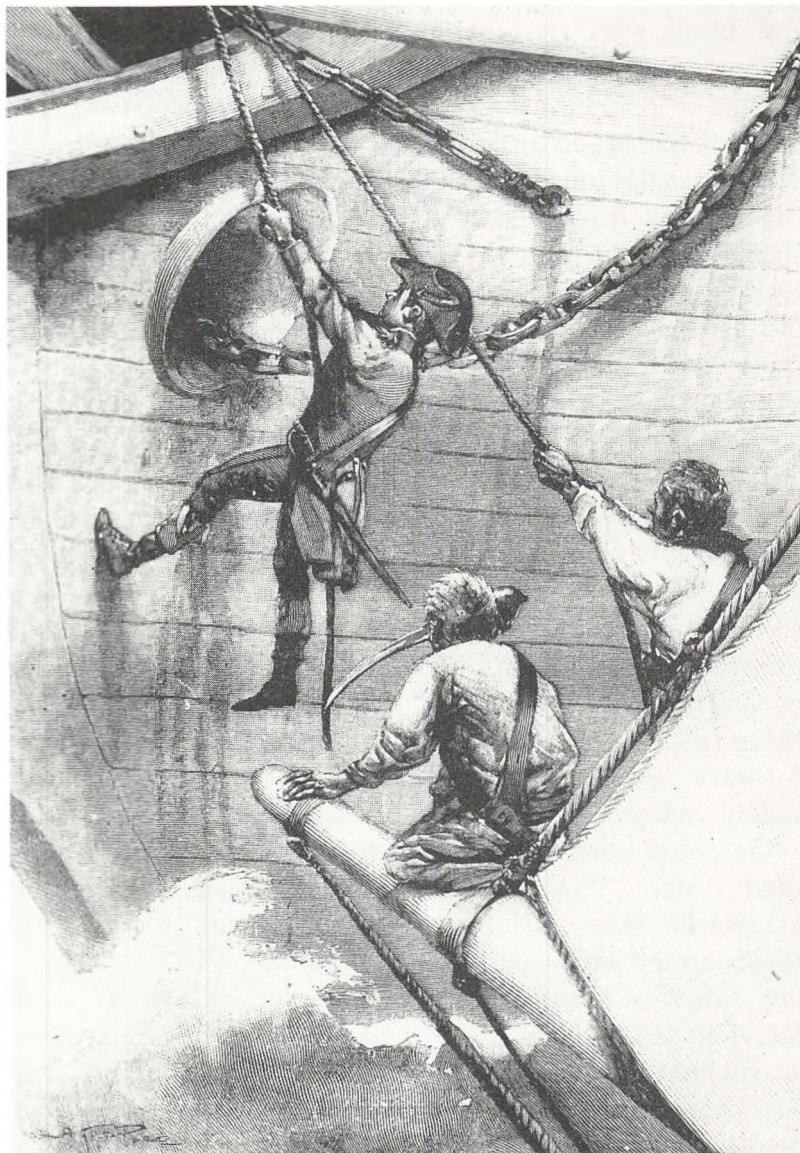
Kaperkaptajnen var en tæt lille skotte, der ikke kunne udstå Christmas's fine engelske accent.

Nede ved bordet i den rummelige kaptajnskahyt sad han i en evig tid og så på skibspapirerne. Hvert et ord blev vendt og drejet, og der var ikke den oplysning, som han ikke forlangte. Endelig smed han hele bunken hen til Christmas.

Franske fanger om bord

»De papirer er ikke det blæk værd, de er skrevet med,« sagde han. »Jeg burde opbringe fregatten og tage den med til Gibraltar, så at en prisedomstol dér kunne tage sig af den. Men det gør jeg ikke denne gang. Til gengæld skal De få en last

En kaperkaptajn går om bord.

om bord, som vil falde i Deres nye landsmænds smag.«

Han så hånligt op og ned af Johns danske uniform. »Vi har en flok franske fanger med, som vi er trætte af at fodre. Siden Danmark-Norge er så ivrige efter at fylde de franske vomme, skal I få dem på kost hos jer.«

»Ikke tale om at jeg vil have franskmænd om bord,« råbte Christmas rasende. »Det ville være den sikreste måde at få mit skib prisetaget på, hvis jeg støder på andre slyngler som dig. Mine folk skal nok vide at forsvare skibet imod en sådan frækhed.«

»De er om bord allerede,« sagde den lille skotte. »Hørte De ikke en sluppes skraben mod skibssiden for lidt siden? – Hvorfor tror De, jeg sad så længe begravet i disse falske papirer? – så svært er det ikke at gennemskue, at de bare er et

dække for en fransk købmands indkøb.

Franskmændene har ligget i jern, siden vi opbragte deres kaperkrydser for 10 dage siden. Vi har sendt deres skib med en konvoy til England, og nu slipper vi mændene løs på Deres dæk. Det varer nok noget, før de får de stive lemmer i gang igen, men når det sker, er det nok klogt at vogte sig. Franskmændene er jo en blodtørstig race i disse tider!«

Christmas for over skotten og greb ham om struben, men et råb oppe fra kahytstrappen fik ham til at give slip. En kaperkast stod med sin bøsse rettet imod ham.

Skotten gik sidelæns ud og op ad trappen.

»Nu tror jeg, vi skal sige farvel og tak for i dag,« sagde han.

Kaperne kravlede over skibssiden og ned i deres chalup. De blev fulgt på vej af et magtesløst brøl fra fregattens bedste folk. Med

kapernes knive og bøsser på struben havde de tavst måttet lade sig lænke som kvæg i en krans omkring masten.

Den lille negerslave

Johns lille neger lå livløs på dækket med øjnene stirrende hvidt ud af deres huler. Og henne ved rælingen sad en flok mørklødede franske og gned sig på arme og ben.

Der var en 10 stykker, og de så farlige ud med uplejet skæg og viltet hår. John syntes kun, at der var turbanen til forskel på dem og de hinduer, som han havde med om bord til erstatning for de danske sømænd, der var døde på turen ud.

»Få styrmændene løst fra deres jern,« råbte Christmas til de matroser, der nu kom kravlende frem fra deres skjulesteder. Det var lettere sagt end gjort, for kaperne havde taget nøglerne med

sig efter at have brugt de franskes lænker til at uskadeliggøre danskerne med. Der blev en filen og en saven.

I mellemtiden måtte John se at få liv i sin lille slave, som havde været et godt køb. Han var værd at redde. Det var, da han ville løbe ned i kahytten for at advare sin herre om alt det, der skete oppe på dækket, at en kapergast havde taget kværlertag på ham, så han mistede bevidstheden.

En håbløs situation

Situationen var umulig. De var ikke langt fra Cap Finistère, hvor John ville have hentet vand og forsøgt at slutte sig til en konvoy til Danmark. På det sidste stykke hav myldrede det så slemt med kapere, at den

danske regering nogen gange gik med til at lade linjeskibe ledsage ostindienfarerne så langt som til Cap Finistère. John havde håbet, at kunne følges hjem med et af dem.

Men nu kunne han ikke gå ind i en spansk havn. Med franskmænd om bord ville skibet blive prisetaget, fordi Spanien var i krig med Frankrig.

Og hvis fregatten stødte på andre engelske kapere på vej hjem, ville de påstå, at de franske var regulære sømænd, og lasten fransk. – Alt kunne bruges som påskud til at opbringe de neutrale skibe.

Et øjeblik slog det John, at han kunne lade hele skaren gå planken ud, men det var selvfølgelig en umulig tanke. Sikken en masse vrøvl, der

ville blive, hvis det blev opdaget. Nej, der var ikke andet for end at tage de ubudne gæster med til København. Der kunne de sagtens få hyre på en af de mange franske kapere, der holdt til i de danske havne.

I mellemtiden måtte man spise den citrusfrugt, som han havde taget i lasten på Kapstaden, og sætte drikkevandet på ekstra streng ration. Fra nu af var det om at holde sig langt ude på havet med alle sejl til – og om at se at komme væk, hvis man fik andre skibe i sigte.

John skulle have lyttet til sin styrmands råd. Men hvem kunne have tænkt sig, at kaperkaptajnen ville være sådan en snu og uhæderlig skotte?

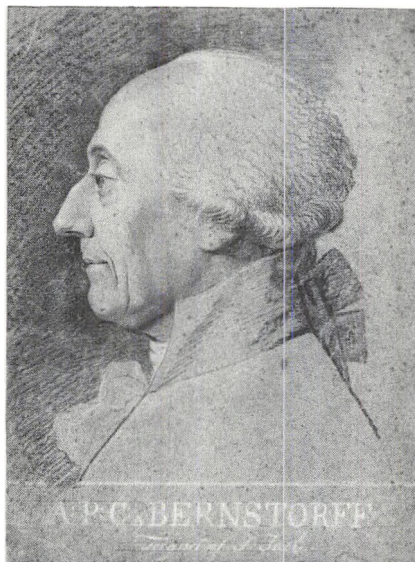
Pres på Bernsdorff - John kommer hjem

Tre uger senere, en blæsende martsdag i 1794, stod den engelske gesandt oppe hos minister Bernsdorff og viftede vredt med 'Tilskueren'.

»Denne artikel er en hån imod Englands mand i Danmark,« råbte han. »Hvis Heiberg ikke bliver straffet hårdt for den, vil ingen af de danske skibe i London nogen sinde blive løsladte igen, det skal jeg nok sørge for!«

Bernsdorff måtte beherske sig for ikke at smide den irriterende mand på porten. I virkeligheden foretrak han langt det engelske sindelag for brushovederne i Frankrig, men Hailes evige klager og trusler var ikke til at holde ud.

»Her skriver Heiberg, at

Minister A. P. Bernsdorff malet af Jens Juel.

jeg stod og godtede mig, med min lorgnet i øjet, da kongeslottet brændte i sidste måned. At jeg lagde en djævelsk skadefryd for dagen ved at se det skønne

Christiansborg med alle dets skatte gå op i luer.

»For de penge, der her går tabt, kunne Danmark have ført krig med Frankrig i 3 år,« skulle jeg have råbt så højt, at den rasende folkemængde var ved at kaste sig over mig. –

»Det smerter mig, at denne skurk kom hjem med hele arme og ben!« Sådan vover Heiberg at skrive om den engelske gesandt! – »Hvad vil De gøre for at beskytte mig imod disse glubske angreb, hr. Bernsdorff?«

»De kunne selv undgå dem ved at vise mindre iver for at stå i første række hver gang, der sker ulykker her i byen,« svarede Bernsdorff koldt.

Hailes med øjeglaset var et kendt syn i København, når der var larm i gaden.

Slottets brand

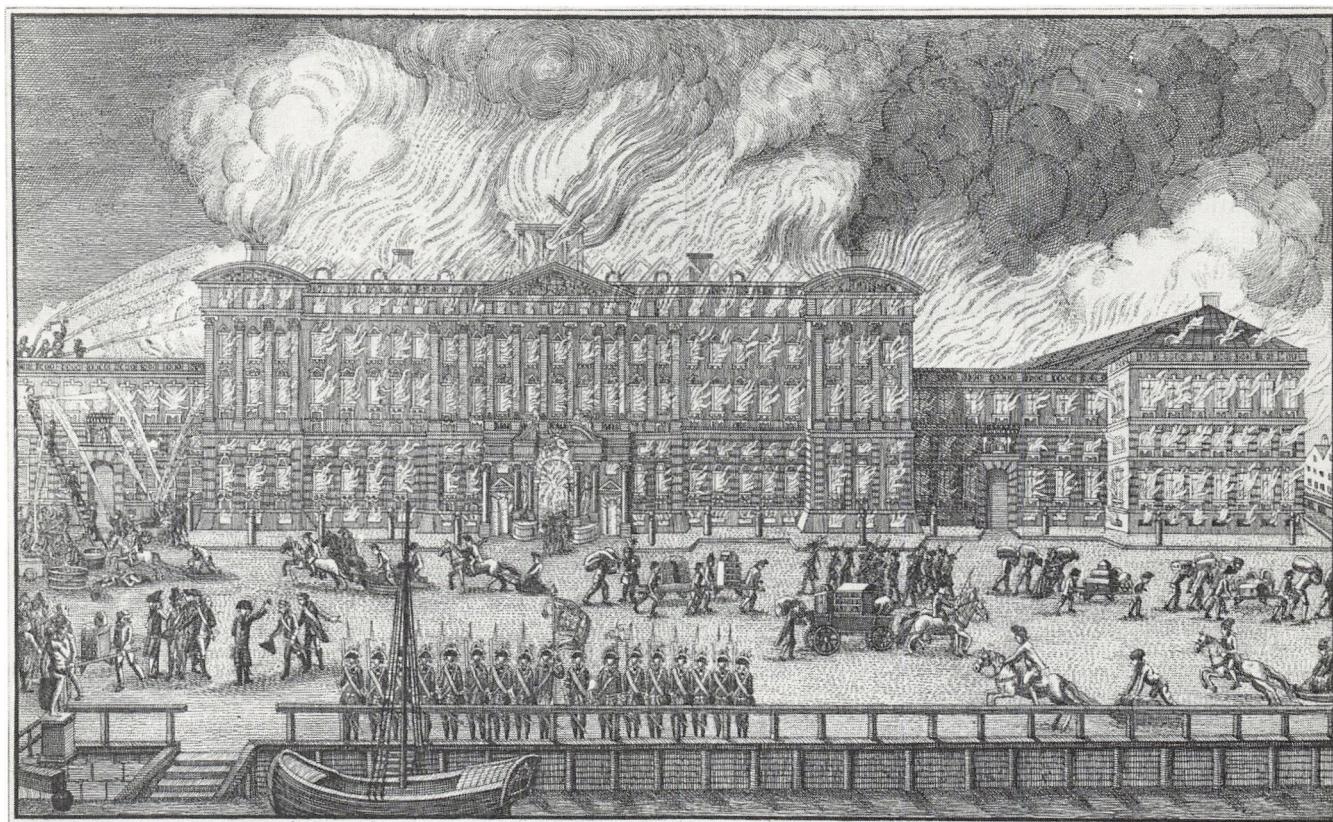
Som om tabet af byens prægtigste bygning ikke var nok. Over 80 mennesker var døde i flammehavet. Kongefamilien stod uden tag over hovedet. – Og nu måtte Bernsdorff også tage sig af

gesandtens vrede over Heibergs artikel.

Gid disse rasende skribenter ville beherske sig lidt. De skabte en masse ekstra besvær på en tid, hvor det i forvejen var svært at bevare Danmarks neutralitet.

Både hof og stat pressede på for at få trykkefriheden knægtet, kronprinsen kunne ikke se, hvad det republikanske smøreri skulle være tilladt for.

Christiansborgs brand i 1794.

Men Bernsdorff havde al for megen tiltro til danskerens sunde sans: de var loyale og kongetro og ville aldrig lade sig forlede af nogle få fanatikere.

Så længe det stod til ham, skulle meningerne frit kunne brydes på tryk her i landet.

»Nu må De have mig undskyldt, hr. Gesandt,« sagde han. »Kronprinsen venter mig.«

Hailes gik mumlende derfra. Der skulle komme en retssag ud af dette her. Han hadede denne by, hvor godtfolk holdt fest for kongemordere, og hvor vreden over Englands handelspolitik var så stor, at det at være engelsk og en slyngel snart blev anset for et og det samme.

Fra den mægtige brandtomt på slotspladsen bulnede røg stadigt op. Vinden spredte den kvalme sodlugt vidt omkring. Hailes måtte ned til havet for at få rensed

sine lunger, så kunne han se, hvad den gode nordenvind havde bragt til bys af skibe i dag.

Da hans vogn kørte forbi Kvæsthusgade 3, kastede han et arrigt blik op mod vinduerne. De var hele og blankpolerede. Henne ved Toldboden var der et leben.

En fregat kommer hjem

En stor ostindienfarer havde nylig lagt til. Det myldrede med koner, der var kommet styrtende ved det første nys om hjemkomsten for at se efter deres mænd.

En af dem var brudt hulkende sammen på kajen og en anden, der sad og holdt trøstende om hende, gav pludselig slip, og for af sted for at kaste sig i armene på en stor rødskægget sømand, som kom i land fra fregatten.

Nu kom agent Erichsen også gående ned ad landgangsbroen. Han så tilfreds ud, der var nok gode varer

med om bord til ham. Da han fik øje på Hailes i kareten, råbte han ham an:

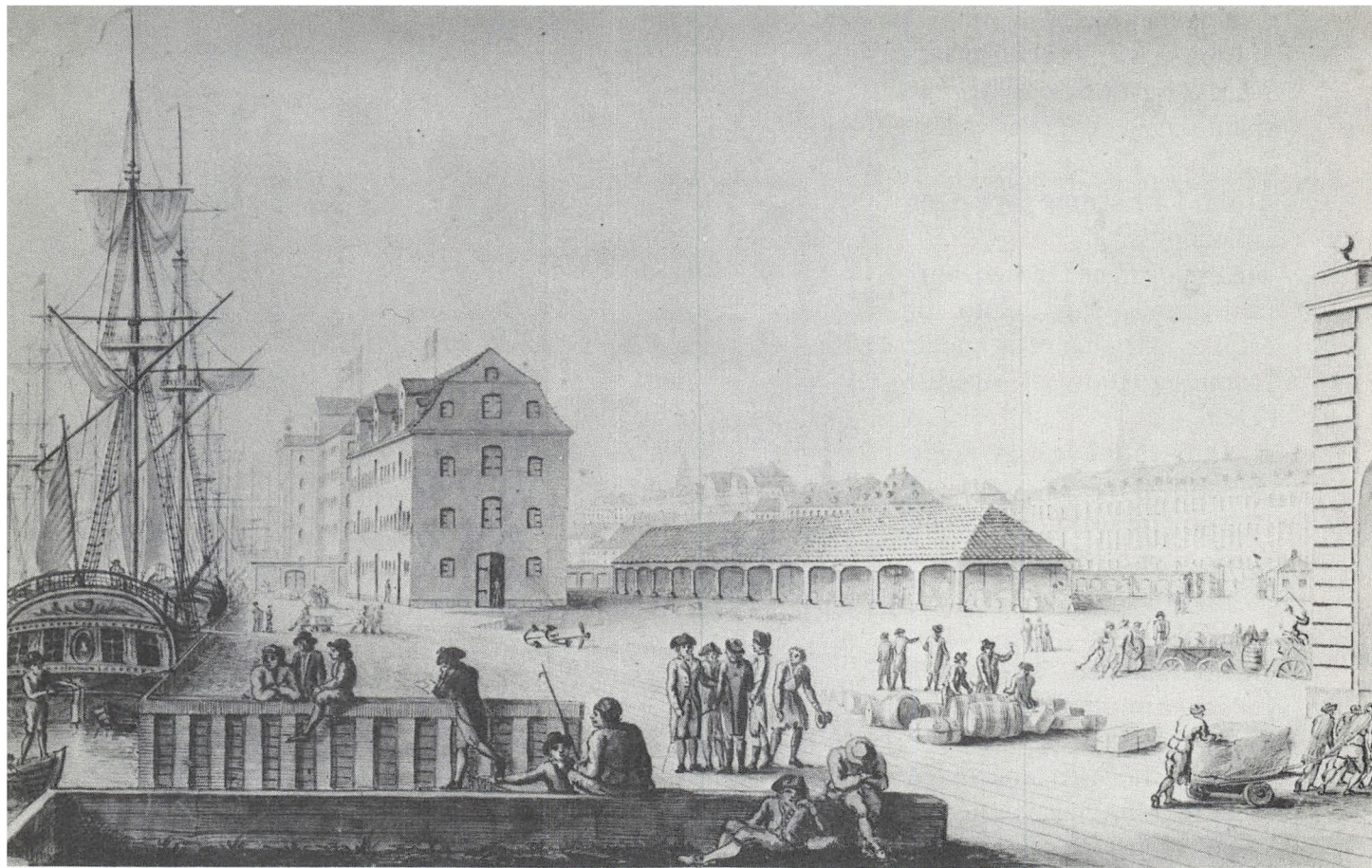
»Kom og byd en landsmand velkommen hjem, hr. Hailes. Det er John Christmas, der er nået tilbage fra Ostindien i god behold. – Han har været ude for lidt af hvert på vejen, kan De tro.«

Erichsen så ud til at more sig ved tanken.

John Christmas. Det var lige en mand efter Hailes hovede. Ham trængte han til at tale med i dag, for han kunne i hvert tilfælde ikke mistænkes for at nære franske sympatier.

Og var der ikke noget om, at han havde friet til den unge Sophie Zinn, inden han tog af sted? Hailes ville gerne fortælle John et og andet om, hvordan hun havde teet sig, mens han var på langfart.

Han gik rask om bord, og spurgte en matros, hvor kaptajnen var at finde. Fyren lod ikke til at forstå et

Toldboden med de store pakhuse ca. 1790.

ord af, hvad han sagde. Det var i det hele taget en skummel flok sømænd, som Christmas havde med sig. –

Og det var jo *fransk*, de talte med hinanden.

Hailes drejede vredt om på hælen for at forlade skuden.

Var John Christmas nu gået over til fjenden? – Men han blev standset ved et råb fra engelskmanden, som

havde fået øje på ham.

John så træt og alvorlig ud. Måske havde Erichsen bragt ham dårlige nyheder.

John Christmas får noget at vide

»Kom og få en tår med mig i kahytten,« sagde han til Hailes. »Jeg har et og andet, som jeg godt vil sige til Dem.«

»I lige måde,« svarede gesandten spidst, og de to mænd forsvandt sammen ned ad den stejle kahytstrappe.

Da de endelig tog afsked med hinanden, var Johns ellers så rødmossede ansigt som drænet for al farve.

Først efter fire lange dage sendte John sin nye neger-tjener hen for at melde sin ankomst hos Sophie.

Fransk husslave ca. 1700. I Danmark majede man dem lige så fint ud i uniformer efter tidens mode.

Sophie gifter sig

Hun havde hverken kunnet spise eller drikke, siden Christmas's skib kom i havn.

Hele byen vidste, at han endnu ikke havde været hos hende. Agent Zinn sagde ikke noget, men han gik omkring og lignede en tordensky. De franske så på hende med lange, medlidende blikke, når de kom på visit.

Den fjerde morgen var Sophie så udkørt af uforløst spænding, at hun følte sig svimmel og elendig.

Den aften, mens hun sad og forsøgte at læse i en bog, hørte hun en vogn holde foran porten.

Det var ikke til at bære at tage imod visitter. Sophie ville ile ud af stuen for at gemme sig på sit værelse,

men nu stod Johns tjener i døren og meldte sin herre.

Sophie måtte sætte sig ned på en stol, sådan kom hendes hjerte til at banke. Men ved synet af Johns kolde og alvorlige mine kom hun til hægterne igen. Hun konverserede ham høfligt om rejsen og vejret, indtil han pludseligt udbrød:

»Og De vil forlade os?«

Sophie blev helt paf, hun anede ikke, hvad han mente.

»De kommer til at leve i et dejligt land, men blandt nogle afskyelige mennesker. Jeg hader de franske republikanere af hele mit hjerte.«

»Jeg forstår ikke et ord,« sagde Sophie.

»De vil vel ikke nægte, at De er forlovet med 'borger'

Garonne,« sagde Christmas hånligt. »At De synger de republikanske slagter-sange, og at disse forbandede mordere næsten dagligt kommer i Deres hjem?«

Nu vågnede al Sophies selvfølelse.

»Hvem, min herre, giver Dem ret til at tale sådan til mig? Jeg må bede Dem øjeblikkelig at forlade denne stue, ellers må jeg lade min far kalde for at blive fri for Deres fornærmelser.«

»Så De viser mig altså døren,« sagde Christmas. »Meget vel, men De vil måske engang tænke på mig, når Deres nye franske venner belønner Deres venskab imod dem med guilottinen.« – Han gik.

Sophie vidste ikke, om hun skulle le eller græde. Her, på

det samme sted, hvor John nu truede hende med guilottinen, havde han for 18 måneder siden svoret hende evig kærlighed. Det hele var så tragikomisk, at hun kom til at le højt. Hvor var det dog godt, at hendes far havde forhindret hende i at sidde og skrive lange røstrømske breve til ham, tænkte Sophie.

Hun var aldeles ikke forlovet med Garonne.

Den unge franskmand var jo slet ikke noget parti! Aldrig ville papa Zinn have ladet hende rejse bort med ham og så endda til Frankrig, hvor revolutionens rædsler endnu var friske.

Konsulen fra Helsingør

Nej, den eneste af sine mange tilbedere, som Sophie nogen sinde havde taget rigtig alvorligt, var den unge konsul Thalbitzer fra Helsingør.

Ham havde hun kendt lige

John Christmas

siden, hun var 15 år, men den gang havde hendes far sagt, at Thalbitzer slet ikke kunne tænke på at gifte sig endnu. Hans forretning var alt for beskeden til at forsørge en kone – og især datteren af Københavns næstrigeste mand.

I den sidste tid var Thalbitzer kommet meget oftere til byen end før, og Sophie

vidste, at hendes far satte stor pris på ham. Det gjorde hun også selv, mere og mere. Hun syntes, at det var godt gjort, at han lige siden han var 17 år alene havde forsørget både sin mor og sin gamle bedstemor i konsulboligen i Helsingør.

Nu havde han selv ved flid og dygtighed fået banket sin forretning op. Det var noget andet end de forkælede balløver, som ellers gjorde hende sin opvartning.

Han var musikalsk, lige som Sophie, han spillede klaver, og hun sang til med sin gode stemme.

Da han endelig spurgte hende, om han måtte henvende sig til papa Zinn, svarede hun ja.

De giftede sig i 1795, og da de kom hjem fra brudemiddagen lå der, efter tidens skik, brudedigte fra alle vennerne.

Heibergs brudedigt i Sophies håndskrift.

Sophie Thalbitzer, født Zinn.

De første linjer af Heibergs
brudedigt lød:

For frihed al verden nu
strider,
Til frihed al verden er skabt,
Uendelig skabningen lider,
Så snart den sin frihed har
tabt -

Konsul Henry Thalbitzer.

Til nu minde gaa freude bryllupsdag,
Den 14de September 1795
af P. A. Heiberg.

Melodie: Veillons au Salut de l'Empire et
for frihed al verden nu strider
Til frihed al verden er skabt,
Uendelig skabningen lider,
Så snart den sin frihed har tabt.
Wær fein! Wær fein! Gaa skabningen talte til blodet!

**Anden del
af
Sophie Thalbitzers
erindringer**

Som rotter gik vi i fælden

København, den 7.
September 1807

Som rotter gik vi i fælden. – Nu ved jeg, hvad den frihed vil sige, som Heiberg priste til mit bryllup for så længe siden!

Bomberne bragede omkring os i fire lange dage og nætter. Bag sammenskredne mure hørtes de såredes dumpe skrig. Der var ingen tilbage, som kunne hjælpe dem. Jeg troede, at vor sidste time var kommet.

Københavns belejring havde varet i ugevis. Dagen efter at jeg tog her til med min mand og min lille søn, omringede englænderne os til lands og til vands. Deres flåde dannede en skov af master i sundet.

Septembervarmen lå tungt

i de trange gader. Bag voldene var byen som et fængsel. Vi, som søgte ly herinde for britens angreb på Helsingør, kunne ikke mere slippe ud, da det blev klart, at vi havde taget grusomt fejl. Det var jo slet ikke Kronborg, men hovedstaden, der stod for skud.

Mange ægtemænd blev i Helsingør for at redde, hvad de kunne af hus og ejendom. De kom til at lide alle uvishedens kvaler. Københavns porte var lukkede. Kun flammeskæret fra de mange brande bragte nyt om koner og børns skæbne.

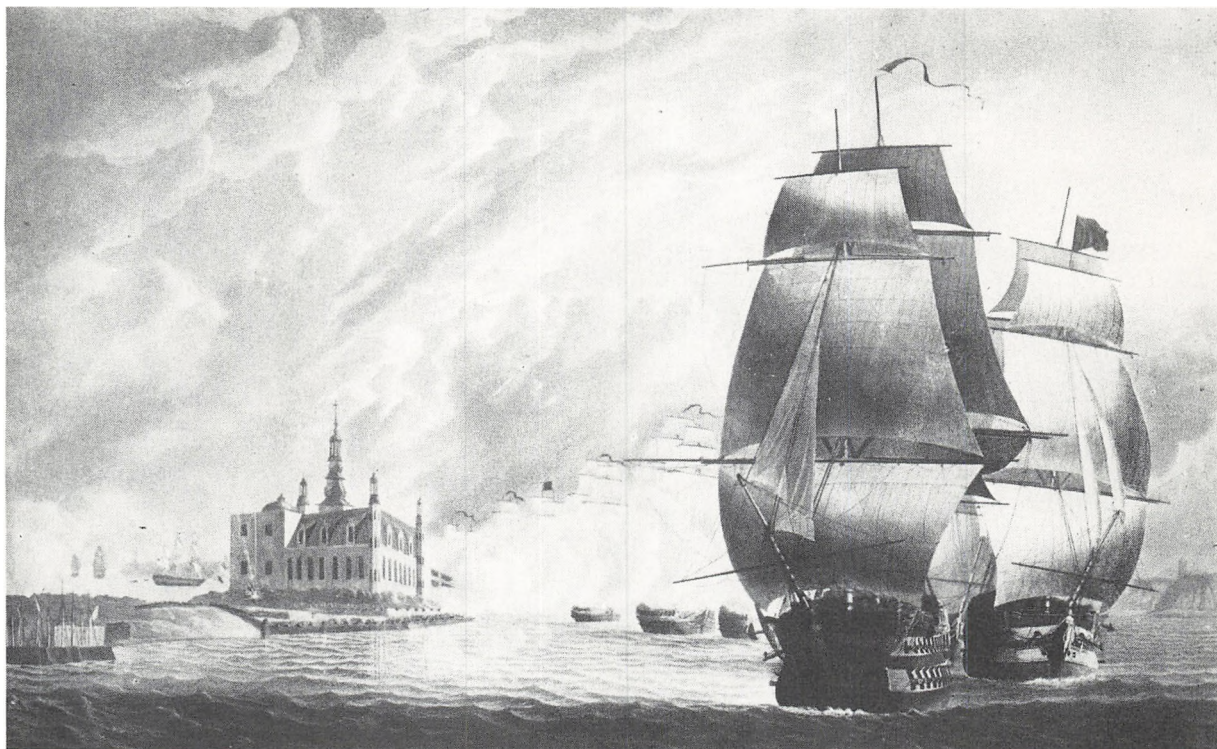
Det begyndte så smukt

Henne på Kongens Nytorv, foran kommandant Peymanns hovedkvarter, spillede et militær orkester hver

eftermiddag den skønneste musik. For at få lidt afveksling i vort fangenskab gik vi derhen og lyttede.

Jeg stod og tænkte på dengang, vi svang os her til 'ça ira, ça ira', og at det nu er englændernes pibe, vi må danse efter. – De er kommet for at røve vores flåde, – for at den ikke skal falde i den franske kejser Napoleons hænder.

Konflikten mellem fransk og engelsk har altid raset i mit liv, tænkte jeg. – Ikke mindst i de første år i Helsingør, hvor min engelske svigermor og hendes gnavne gamle mor bestemte det hele i mit nye hjem. De hadede alt, hvad der var fransk. Jeg måtte slå hånden af mine franske venner, og lægge deres musik på hylden

Den engelske flåde passerer Kronborg.

for at få husfred.

Sundtolden har bragt mange engelske familier til Helsingør, og det var kun dem, vi kom sammen med. Jeg syntes, at deres skikke var barbariske.

Ingen talte om bøger eller musik, men kort blev der

spillet hos dem i en uendelighed. – Og maden! – fede kager, der dryppede af marv, tælle og rosiner. Dem hældte englænderne brændevin over og stak ild til før de blev spist.

Hele stegte harer blev sat frem med strittende ben og

vemodige øjne i hovedet! – Bare synet fik det til at vende sig i mig, da jeg var gravid.

Tre dejlige sønner

Men min mand og jeg var lykkelige sammen, og vi havde gode år i Helsingør,

Bomber og raketter over København, 4. og 5. september 1807.

inden ulykkerne væltede over os.

Vi fik tre dejlige sønner, og det var skønt at få besøg af familie og venner fra København.

Mange af dem er borte nu; veninder er døde i barsels seng. – Heiberg blev landsforvist på grund af sine bitre

skriverier. Thomasine giftede sig straks med en anden.

Selv har jeg mistet to af mine tre små drenge i år. – Ludvig døde af kighoste og Harry af en rasende feber, der rev ham bort på 4 dage.

... Voldsomme brag rev mig ud af disse triste tanker.

Bækkenslageren slog de gyldne plader sammen, og pludselig var det som om glimtene fra horn og messingtøj fløj hen over himlen med høje knald.

Bomber, raketter og ildkugler susede ned over vore hoveder. Det fine orkester gik fra hinanden, som et

korthus, der blæser om. Mange af byens gårde og huse led snart samme skæbne.

Nu var det om at komme i sikkerhed, men hvor? Vi løb hen til min søster i Pilestræde. Tagsten, og glas fra splintrende ruder føg om ørerne på os.

'Brand, brand,' lød det fra alle sider.

Min søster og hendes børn var nede i stueetagen hos en gammel enkefrue. Der havde de søgt ly med andre af husets beboere. Først havde de lagt tykt med bøger og sengetøj på gulvene ovenover for at standse bomberne på deres nedtur. – Ingen vidste, hvor effektive de nye mordredskaber var. Nogle steder gik de durk igennem fem etager!

Ly for bomberne

I enkens lille sovekammer var 18 mennesker stuvet sammen. Der var faldet en bombe på anden sal, og folk

var kommet styrtende ned. Det var en rædselsfuld nat.

'Bare du ikke bliver meldt til politiet for at have så stort selskab her på så upassende en tid,' drillede enkefruens søn sin mor, mens raketterne sprang i husene omkring os.

I gården eksploderede der én, og mændene for ud for at slukke. I min søsters stue på tredje sal blev al porcelænet slået til pulver af lufttrykket.

Krig mod byens brandfolk

Det var vor fredelige hovedstads brandfolk, som den engelske hær i al sin væld førte krig imod. Ved morgengry, da vi vovede os af sted, hjem mod Kvæsthusgade, hørte vi, at 52 vogne med sårede og døde var kørt på hospitalet i nattens løb, – og blandt dem var der kun to mænd. Resten var kvinder og børn. – De våbenføre mandfolk var jo på voldene. Det var

ikke dem, der blev sigtet på.

I Nyhavn var alle ruder knust. Der var fuldt af skrækslagne mennesker, som ville sejles over til Christianshavn. I mit barndomshjem i Kvæsthusgade var der kun faldet en bid af en bombe ved siden af vores karet i gården. Men det myldrede med flygtninge og deres gods. Min mor lod rede op til alle, som det bedst var muligt.

Vi fik nogle timers ro – indtil næste aften, hvor ildkugler og 'congreveske raketter' igen for ind over den forsvarsløse by.

Synet fra vores vinduer, da tømmerpladserne og hømagasinet blev skudt i brand, lader sig ikke beskrive. Der blev så klart at vi kunne se alt, skønt det var midt om natten. Himlen var gloende rød og vandet sort som kul. De mange skibsmaster i havnen lyste som ild i luernes skin.

Hen over vores hoveder

fløj brandpile og fosforbomber, som blev ført længere ind mod byen af vinden. Den stærke blæst gav brandene næring.

Vi håbede på respit, da dagen kom, men englænderne blev ved at bombardere endnu i 48 timer.

Faklen er Vor Frue Kirkes tårn

Den tredje nat fik de ram på Vor Frue Kirkes tårn. Det forvandlede til en gnistrende fakkell, hvis flammer rakte op mod stjernerne. Da tårnet styrtede sammen blev mange dræbt, og nu bredte der sig en fladebrand* i de tæt befolkede gader der omkring.

Brandmændene var døde eller udslidte, og sprøjtevojnene ødelagte. Så mange

* En fladebrand kan opstå, når den hede luft fra en central brand stiger til vejrs.

Flammerne fra byens mange andre brande suges hen mod tomrummet, og på deres vej antænder de alle mellemliggende bygninger.

mennesker var flygtet fra deres huse, at der ingen var tilbage til at slukke.

I Kvæsthusgaden blev vi ikke ramt, men skraldet fra bomberne, som sprang over vores hoveder, var så øresønderrivende, at vi hvert øjeblik troede, at det nu var vores tur.

Da min bror kom hjem fra volden om morgenen, fortalte han, at han aldrig havde ventet at se sin kone og barn igen. Fra volden havde det set ud som om den del af byen, der ikke brændte, blev knust.

De ulykkelige borgere, som gjorde tjeneste der, havde til sidst aftalt ikke mere at se ind imod byen. Enhver, som talte om kone, børn eller ejendom, ville blive straffet.

Den fjerde nat prøvede englænderne at ramme Vor Frelser Kirkes tårn.

Peymann giver op

Endelig kapitulerede Peymann. – Bombardementet

blev indstillet. Brandene kom under kontrol. – Men nu udbrød der oprør!

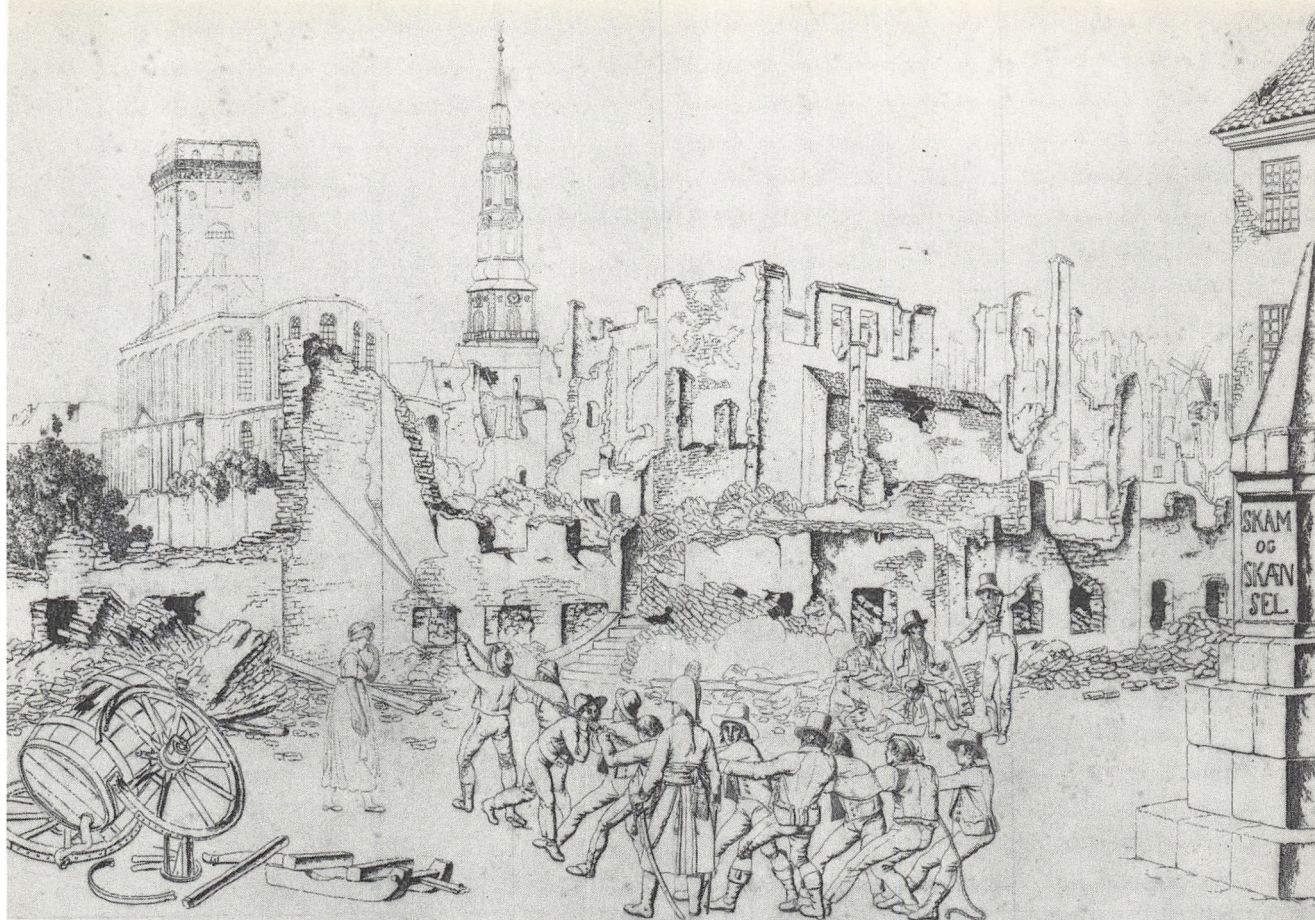
En mængde mennesker, deriblandt 500 tømmermænd med deres økser stimlede sammen på Kongens Nytorv og forlangte at få at vide, hvad betingelserne for kapitulationen var. De truede med at smadre resten af byen, hvis vores flåde skulle udleveres til de engelske.

Garden til hest, rytterne og husarerne prøvede forgæves at holde styr på dem. Den dag var lige så skrækkelig som de andre:

Fjenden udenfor portene. Oprør inde i byen. De mange ulykkelige mennesker, der havde mistet deres nærmeste ved bomberne – og deres ejendom ved ilden. Større elendighed kan man ikke forestille sig.

Oprøret slås ned

Henimod aften red politimesteren, beskyttet af

Gråbrødretorv med Frue Kirkes ruiner. Der ligger en knust vandvogn i venstre hjørne.

gardere, omkring i de fornemste gader og læste kapitulationsbetingelserne højt. Oprøret blev dæmpet.

Vi, som ikke havde været at tøjet siden det hele begyndte, fik nu en rolig nats søvn. – Men i morges

måtte vi finde os i at se vor skønne flåde besat af de engelske soldater.

Skibene ligger lige uden for vores vinduer. Vi kan høre englænderne fløjte og le derovre. Det er en let sejr, de har vundet ved at sidde i ro

og mag uden for byen og rette deres morderskyts imod os!

Jeg må være taknemmelig, fordi jeg fik lov til at beholde min mand og min søn. – I eftermiddags gik vi tur i ruinerne. Sikken et syn.

Byen i ruiner

Gaderne er fulde af rygende varmt grus fra de sammen-skredne mure. Frue Kirke er helt sort. Den ser ud som om den vil styrte sammen hvert øjeblik. Indenfor er alle gravene knuste, og ligene er brændt op i deres kister.

Næsten hvert hus, vi gik forbi, er mere eller mindre ødelagt. Det er især de lange brandpile, som har gjort skade. De har kroge, som hæfter sig fast på mure og vægge, og man kan ikke slukke dem med vand, der skal våde klude til.

Ildkuglerne er fulde af glas, søm, krudt og en slags fosfor, som stinker afskyeligt. Redningsfolkene er ved at blive kvalt af lugten. – Når brandbomberne springer i et værelse hæfter stykkerne sig fast overalt og sætter ild i gardiner og tæpper.

Hvem skulle have troet, at englænderne virkelig ville

behandle os så grusomt. Hvad har vi dog gjort dem?

»Vær velkommen bomber!«

Kommandant Peymann kan ikke have anet, hvad der truede os. Man siger, at de første dødsopfre blev nogle matroser i Nyboder, der kastede sig over de nedfaldne glimt med råb om 'vær velkommen'.

Peymann havde udlovet 5 rigsdaler til enhver, der kunne bringe ham en hel bombe, og nu sprang de ulykkelige i luften, da eksplosionen skete.

Men kronprinsen må have vidst, at der var fare på færde. Da vi kom til København for tre uger siden, rumlede hans kareter ud af hovedstaden. De bragte kongehusets sølvtøj, dets vin – og endda hofkonditoren med alt hans grej i sikkerhed!

Selv var vor regent ilet bort i forvejen, hjem til Holsten,

hvor han sidder med hæren. Han tog sin stakkels, sindsyge far med sig, og i sit opråb til københavnerne udtrykte den gode Frederik håb om, at alt ville ordne sig på en ærefuld og fredelig måde.

Nu går der beske skrøner om hans 'mod' i hele byen. Han, som elsker at kommandere og eksercere med sine soldater, overlod os til vor skæbne, så snart der blev fare for åben kamp.

Der er ikke så få spørgsmål, jeg har lyst til at stille ham. – Hvordan gør man mon det? Siger man 'goddag, Deres Kongelige Højhed, må jeg bede om en forklaring?' – eller 'Deres borgerlige Højhed', som de franske sagde under revolutionen?

Måske er det bedst at få en moderne journalist til at tale med kronprinsen.

Frederik 6. eksercerer sine soldater.

Interview med salig sjette Frederik

Det begyndte så godt, og så blev det faktisk skidt.

Sådan kan man sige om din regeringstid, ikke Frederik?

'Jeg var kun 17 år, da jeg kom til magten. Jeg fik min sindssvage far til at skrive under på et papir, som gjorde mig til enehersker. Det var heldigt, at jeg havde så dygtige rådgivere som A. P. Bernsdorff mens jeg var ung.'

Du tog fusen på revolutionens tilhængere i Danmark med dine reformer. Men hvorfor var det kun bønderne, du gjorde noget for? – Hvad med landets fattige husmænd og arbejdere? – De fik det bestemt ikke bedre efter stavnsbåndets ophævelse.

Og det der med at Danmark var det første land i verden til

at forbyde slavehandelen i 1792. Du lod den dog være tilladt i 10 år endnu for at give kolonierne tid til at hamstre en stor bestand af slaver.

'Unge mand. Jeg kan ikke lide den måde, De taler til mig på. Man må forstå den tid, jeg levede i. I 1790'erne var vore reformer gode og humane. Husk på at vi også skabte noget så nyt som en offentlig mening ved at bevare trykkefriheden.'

Kun så længe ingen talte enevælden imod.

'Man kunne tale alt imod i Danmark i min ungdom. Men visse skribenter gik for vidt. Og Europas andre kongedømmer gjorde vrøvl. De begreb ikke al den snak om frihed og lighed, som

vore reformer førte med sig. Derfor måtte vi afskaffe skrivefriheden i 1799.

Det gjaldt jo for Danmark om ikke at fornærme nogen. Vi måtte for alt i verden bevare vores neutralitet. Det var takket være den, at vi var så rige.'

Hvem var rige? – Nogle få storkøbmænd som Zinn og Erichsen! Hvad med tyendet, sømændene og de andre bipersoner i Sophie Thalbitzers liv? – Hvad med ham i gabestokken og den skomager, som fik spredt sine grise og tærsk oven i købet? – Var den glimrende handelsperiode også en guldalder for dem?

'Enhver kunne komme op og snakke med mig, hvis de havde noget at klage over. Jeg tog mig af alle detaljer i

*Fattigdom i tidens Danmark.
Husets børn giver tiggeren en
almisse.*

---

landets affærer. Jeg var en rigtig landsfader!’

Jo, men du savnede vist det store overblik.

Havde det ikke været bedre at gøre noget mere ved udenrigspolitikken, hellere end at stå i alskens vejr og ase med de arme bondesoldater?

’Efter A. P. Bernsdorffs død i 1797 tog hans to sønner sig af vores forhold til udlandet, – men det var mig, der havde det sidste ord. Jeg var jo enevældig.’

Danmark blev rodet ind i to krige med englænderne, både i 1801 og 1807. Kunne de ikke have været undgået?

’Det er så let at være bagklog. Den unge Christian Bernsdorff var ikke så snu som sin far, men krigen mellem de franske og de engelske blev også skærpet.

København i flammer set fra de engelske stillinger uden for voldene.

Kaperne blev frækkere og frækkere. I 1806 lavede kejser Napoleon sin fastlandsspærring for at sulte britten ud. – Og så forbød England de neutrale skibe at sejle på dets fjenders havne. Danmark kom i klemme mellem de to stormagter. Vi var tvunget til at tage parti.

Hvis englænderne ikke havde behandlet os så skændigt i 1807, ville vi have sluttet os til dem.'

Ja, lad os tale om 1807. Hvorfor sad du i Kiel, mens hovedstaden brændte? – Folk troede, at du kom til København for at dø i din rede den

gang. Byen blev endda illumineret til din ære. – Og så stak du af igen. Hvorfor det?

'Min herre. Jeg har ikke mødt nogen så uforskammet som Dem siden august 1807, hvor det britiske sendebud Jackson kom for at true mig til at overgive

Kronborg og Sjælland til englænderne!’

*Hvad svarede Deres Maje-
stæt så den Jackson, da han
kom til Kiel og forlangte alt
det?*

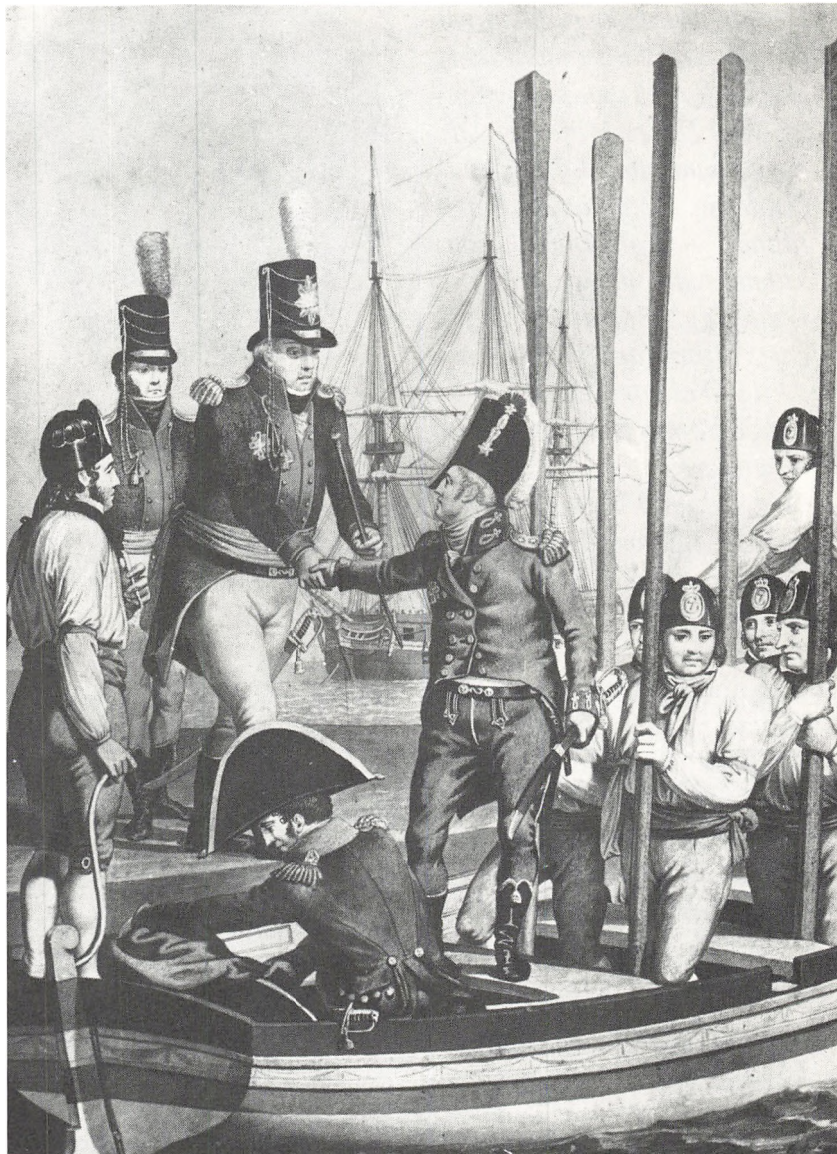
’Jeg sagde selvfølgelig nej.

Den samme nat ilede jeg til København for at ordne byens forsvar og for at bringe kongen i sikkerhed. Hvis fjenden tog ham til fange, kunne de jo få ham til at skrive under på hvad som helst.

Vi havde en rædsom tur hjem over bælteerne. Englænderne bordede vores båd, jeg måtte skjule mig i lasten, og min far blev udgivet for at være en syg svensk baron. – Tænk om vi begge to var faldet i britens klør!’

---

*General Peymann og admiral
Steen Bille inden kampene i
1807.*

Det havde måske reddet livet for de ca. 3000 mennesker, der omkom i bomberegnen. Så ville Deres Majestæt selv have kunnet snakke med englænderne. – Nu var der ingen tilbage i København, som kunne svare på generalerne Wellesley, Baird og Cathcarts ultimatum. Til sidst gav de sig til at bombe byen for at tvinge gamle Peymann til at kapitulere.

Havde det ikke været en idé at lade flåden sænke, så at fjenden i det mindste ikke fik det fede bytte?

'Jeg anede ikke, at det var flåden, det gjaldt. Det nævnede Jackson ikke for mig med et ord den aften i Kiel. Da jeg hørte det, sendte jeg straks besked til Steen Bille om at bore huller i skibene, men min kurér nåede aldrig frem.'

Hvorfor angreb englænderne København?

'De troede, at vi ville lukke

Mønt, som er ændret så Frederik 6. ser ud som om han bliver halshugget. Ordet rex, konge, er rettet til rat, så der står 'rottekonge'! Den gode landsfader var ikke elsket af alle sine undersåtter.

vores havne i Holsten for deres skibe, og at vi ville lade kejser Napoleon og hans nye russiske venner bruge den danske flåde til at angribe Storbritannien med. De havde hørt rygter om at vore linjeskibe var ved at blive taklet til. – Det var det rene sludder, men det kom til at koste os dyrt.'

Kommandant Peymann blev

dømt til døden, fordi han kapitulerede. Hans tropper bestod mest af hjemmeværn og borgerbevæbning – mod 35.000 af englændernes bedste folk, og deres moderne bombeskyts.

Burde landets leder ikke være blevet i byen for at give en hånd?

'Jeg benådede Peymann bagefter. Men han skulle have holdt ud lidt længere. Jeg troede, at Københavns belejring ville vare i månedsvis. Hvad skulle jeg så sidde indespærret der for? Det var meget bedre, at jeg tog mig af grænsen mod syd, hvor de franske hære truede.

Det var en svær tid.'

Tak for nu, Deres Majestæt. Tag De bare hjem i Deres himmel igen. – Hils Sophie Thalbitzer og alle hendes samtidige.

'Farvel, unge mand. – Og på gensyn.'

Frederik VI.

Efterskrift

Sophie Thalbitzer var 77 år gammel, da hun døde i 1851. Det var en høj alder at opnå på den tid. Men i sine memoirer er Sophie stadig den levende pige og den unge mor, der sørger over tabet af sine dejlige drenge. De døde i 1806 og i 1807 af ganske normale børnesygdomme.

For Sophie var de dage og nætter, som hun tilbragte ved sine børns dødslejer, langt værre end bombardementets rædsler.

»Der led min mand og jeg ene. Der så vi dem lide, som vi elskede højere end os selv, medens vi på gaden ofte hørte sang og latter. Her (i København) derimod, var vi alle ulykkelige, alle udsatte for den samme fare. Enhver tog del i den almindelige elendighed, og selv

UDGIVNE AF JULIUS CLAUSEN OG P. FR. RIST

En førsteudgave af »Grandmamas Bekjendelser«.

derved blev den mindre,« fortæller hun.

»Grandmamas bekjendelser«

I 1807, da familien Thalbitzer kom hjem til Helsingør igen efter at englænderne havde stjålet vores flåde, skrev Sophie sine erindringer. Som alle den tids belæste mennesker var hun vildt betaget af den franske filosof Rousseau. Han havde fortalt meget åbent om sit liv i sine 'confessions', og nu gjorde Sophie Thalbitzer det samme i sine 'bekjendelser'.

De var først beregnet på at blive læst efter hendes død, så hun kunne tale lige ud af posen. Derfor giver 'Grandmamas bekjendelser' et klart billede af, hvordan en ung

borgerdatter tænkte og følte i revolutionstidens København.

Sophie lærer at behage

Sophie bliver kun opdraget til at behage. Ingen drømmer om at uddanne den intelligente pige til et erhverv. Hun behøver heller ikke lære noget praktisk så som madlavning eller syning – for det vil der jo altid være folk i huset til at gøre.

Musik, sprog, litteratur og samtale fylder hendes liv.

Som 10-årig sidder hun næsten dagligt til bords med digterne Pram, Baggesen og Rahbæk. Baggesen læser henrykt nogle scener højt af en tragedie, som Sophie har skrevet.

»Hvis ikke der var så mange O'er og Ha'er, ville den være helt god,« roser han den lille pige.

Intet under at Sophie livet igennem bar præg af al den kultur, som hun var opflasket med.

»Fru Thalbitzers tale kunne somme tider tage sig ud som en slags mosaik«, skriver én af hendes samtidige, »så et stykke fra Baggesen eller Holberg, og så fra Byron, Shakespeare, Victor Hugo.«

En brat opvågnen

Sophie nyder sin ungdom i guldalderens København. Men da hun gifter sig og flytter til Helsingør, rives hun brat ud af den gyldne lykkerus.

I konsulboligen på hjørnet af Stengade og Sct. Annagade kommer den unge kone til bittert at fortryde, at hun aldrig har lært noget 'nyttigt'.

De engelske fruer

Nu er hun dømt til uvirk-somhed i selskab med husets to stive englænderinder. Henry Thalbitzer har altid travlt med sin forretning. Og skønt hun »hver dag elsker sin mand mere og

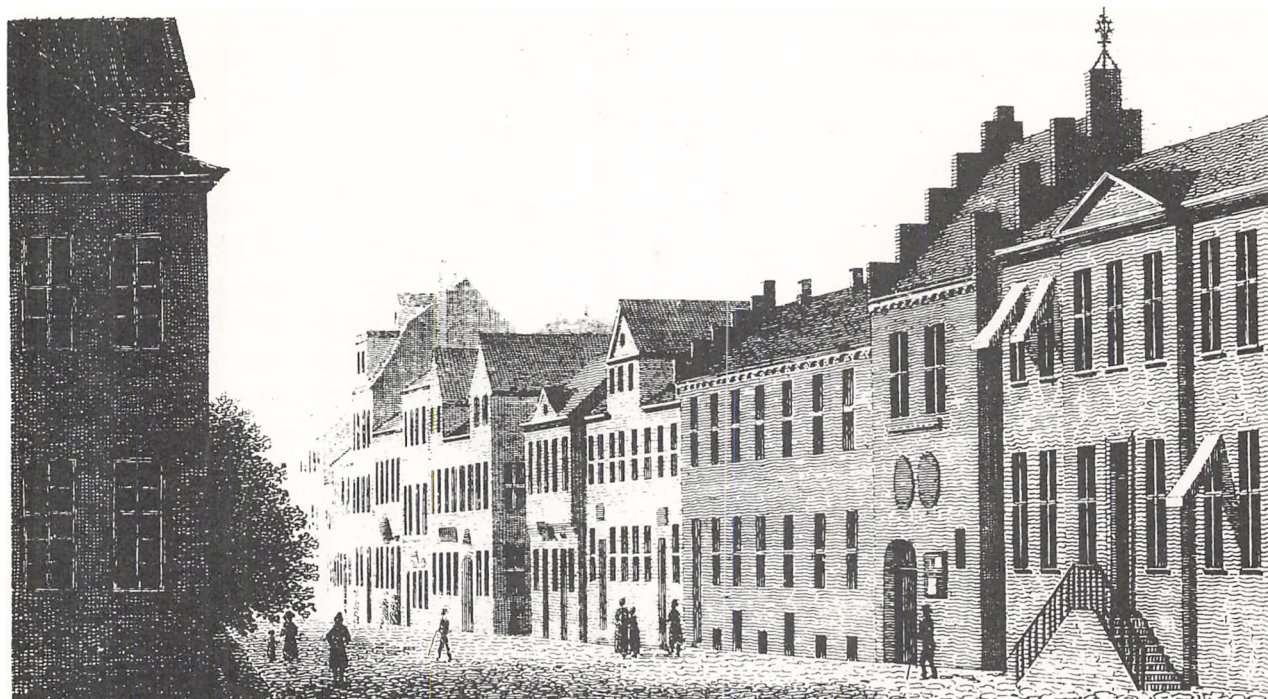
mere på grund af hans blide sind og uforanderlige godhed,« havde Sophie dog ikke regnet med, at han ville være så tavs og alvorlig. Efterhånden vænner hun sig helt af med at spøge og le i husets dystre atmosfære.

Når de to strikse damer har givet det ud, som tjenestefolkene skal tilberede i dagens løb, sidder de resten af tiden med hænderne i skødet – og Sophie må sidde med. Hun, der i København var fuld af liv og musik, bliver snart lige så stille og indesluttet som sine omgivelser.

»Din mand er din herre!«

Det falder hende ikke ind at gøre oprør. Af sin mor har hun altid lært, at hendes ægtemand skal være hendes herre. Hans nærmeste kan hun ikke sætte sig op imod. Derfor keder Sophie sig bravt i ægteskabets første år. Først da de tre børn kommer til verden, får

Stengade i Helsingør, hvor Sophie og hendes mand boede.

hendes tilværelse mening igen.

Carl William

I 1801 står Sophie med sin nyfødte Billy i armene og ser den engelske flåde runde Kronborg. Snart høres det fjerne bulder fra slaget på Reden.

Lidet aner den unge mor, at den lille dreng skal blive hendes alderdoms støtte. Henry Thalbitzer dør allerede i 1818. Sønnen, Carl William bliver etatsråd og medlem af landstinget. Allerede som 25-årig er han i stand til at købe den store landejendom Cathrinebjerg

ved Sengeløse syd for København.

Dér tilbringer hans mor resten af sit liv. Hun bliver en højt respekteret gammel dame, som bevarer sit vid og sin ynde. Til hende kommer børnebørnene og udøser deres glæder og sorger.

Sophie Thalbitzer tager på

visit til det tyske fyrstehof, og hun skriver om den farefulde færd over bæltene, hvor engelskmanden ligger på lur.

– Men den senere del af 'Grandmamas bekjendelser' fik en krank skæbne: de blev en gang lånt ud til en god bekendt, der desværre glemte manuskriptet i sporvognen. Det er aldrig blevet fundet igen. Derfor er det den unge Sophie, der kendes bedst.

To tidsaldre

Hun træder lyslevende ind hos Erichsens, klædt i sin hvide kjole med det trikolore bånd om livet, i ungdomsveninden Thomasine Gyllembourgs roman 'To Tidsaldre'.

Sansculotternes glæde ved synet af den inkarnerede franske frihedsgudinde opvejes kun af englændernes vrede over det danske

borgerskabs flirt med revolutionen.

Den fransk-engelske konflikt spiller stadig ind i Sophies liv. Hun oplever Danmark i storhed og fald, fra guldalder til statsbankerot, og hun giver et enestående tidsbillede af København fra 1774 til 1807.

Den livlige kvinde, der tilbragte hele sit liv bag hjemmets mure, har smækket dørene op for eftertiden.

Sophie Thalbitzer som grandmama.

Den franske frihedsgudinde tilbedes af de revolutionære. Hun er en forgænger for amerikanernes »Statue of Liberty«.

Tidstavle

- 1789: Den franske revolution.
- 1768: Kronprins Frederiks fødsel. Forældrene er Christian 7. og Caroline Mathilde.
- 1774–1851: Sophie Thalbitzer.
- 1784: Kronprins Frederik tager magten fra sin sindssyge far. A. P. Bernsdorff bliver hans nærmeste rådgiver.
- 1788: Stavnbandet ophæves.
- 1790: Trykkefriheden fra Struensees tid bevares, med ansvar over for domstolene.
- 1792: Slavehandelen forbydes, men er tilladt i 10 år endnu.
- 1792: Frankrig erklærer Østrig og Preussen krig.
- 1793: Louis 16. halshugges.
- 1793: England, Holland, Rusland, Spanien i krig mod Frankrig.
- 1794: 'Toulonballet' planlægges, og forbydes.
- 1794: Christiansborg slot brænder.
- 1795: Sophie gifter sig med konsul Henry Thalbitzer.
- 1796–1806: Sophies første søn: Ludvig.
- 1797: A. P. Bernsdorff dør.
- 1799: Trykkefriheden ophæves. Heiberg landsforvises. Hans kone Thomasine gifter sig året efter med husvennen, den svenske baron Gyllembourg.
- 1801: Slaget på Reden.
- 1801–1867: Carl William Thalbitzer.
- 1804–1807: Harry Thalbitzer.
- 1806: Fastlandsspærring.
- 1807: Freden i Tilsit
- 1807: Bombardementet af København.
- 1808: Chr. 7. dør.
- 1813: Statsbankerotten.
- 1814: Tabet af Norge.
- 1818: Henry Thalbitzer, Sophies mand, dør.
- 1826: Sophie flytter ind på Cathrinebjerg hos sin søn.
- 1839: Frederik 6. dør.

Litteraturfortegnelse

39.41 Jan Møller:

Borger i voldenes København.

På Frederik den Sjettes og Christian den Ottendes tid.

Sesam, 1978. – 144 sider. ill.

Her fortælles om livet i det gamle København i første halvdel af 1800-tallet. Vi får kendskab til, hvordan byen så ud, hvordan befolkningen boede og levede og lidt om samværet i hverdag og fest.

39.45 Erik Abranson og Kamma Varming:
Sømand på de store sejlskibe.

Munksgaard, 1979. – 60 sider. ill. Lix 23.

Bogen giver en meget fin skildring af livet til søs på handelsskibe og krigsskibe ca. 1760–1860. Der fortælles om det alm. arbejde om bord og de redskaber, man brugte, om disciplin, straffe, våben og søslag. Der er mange fine tegninger og illustrationer.

92.4 Arne og Inger Gammeltoft:

Den franske revolution.

Gjellerup, 1972. – 48 sider. ill. (I gamle dage – Udblik 4).

Gennem en let læst tekst og med mange illustrationer berettes om optakten til og væsentlige begivenheder under den franske revolution.

96 Red. John Danstrup og Hal Koch:

Danmarks Historie bind 10:

Jens Vibæk: Reform og fallit 1784–1830.

Politiken, 1978.–528 sider. ill.

Ønsker du en grundigere viden om den periode, hvor bogens handling foregår, kan du finde det i denne Danmarks Historie. Her fortælles både om politiske begivenheder, krigshandlinger og om livet i København.

96 Erik Kjersgaard:

P. t. Danmarks nyheder.

(Danmarks historie i avisform år 885–1978).

Lademann, 1978. – 216 sider. ill.

Gennem små avistekster kan du læse om mange store og små begivenheder fra 1793 til 1808. Bl. a. om bombeterroren og afskeden med flåden. Mange illustrationer.

96 Palle Lauring:

Billeder af Danmarks historie.

Maleren, Danmarkshistorien og Maleriet.

Lademann, 1971. – 252 sider. ill.

Med udgangspunkt i en række danske malerier gives en beretning om forskl. begivenheder fra 1794–1807. (Svær tekst).

96 Palle Lauring:

Møde med Danmarks historie.

Bind 2: Fra reformationen til enevældens fald.

Gjellerup, 1976. – 152 sider. ill.

I små afsnit berettes ud fra kilder om bl. a. den danske flåde før englandskrigene og om kapitulationsbetingelserne i 1807. Desuden ganske kort om P. A. Heiberg. Det hele skrevet på datidens dansk.

96 Thorvald Nørlyng og Hans Jensen:

Fortællinger af vort folks historie.

Bind 4: 1784–1870.

Gyldendal, 1971. – 206 sider. ill.

I forskl. afsnit kan du læse om Englands og Frankrigs forhold, om fastlandsspærringen, om Københavns belejring og bombarde-

ment samt om samfundslivet omkring 1800.

96.3 Lans Lindeberg:

De så det ske. Englandskrigene 1801–14.

(Slaget på Reden – Guldalder – Statsbanke-rot).

Lademann, 1974. – 244 sider. ill. Lix 45.

I bogen fortælles om levevilkår på landet og i byen hos alm. mennesker og hos de rige og fornemme. Yderligere fortælles om søfart, krigshandlinger, bombardementet, Napoleon og meget mere.

Bogen er ikke helt let at læse, men de mange, meget fine illustrationer giver en mægtig oplevelse.

Jan Møller:

Byen brænder

Gyldendal, 1972. – 128 sider. ill.

To københavnerbørn kommer i 1971 gennem en kælder tilbage til København i august 1807. Gennem de to børns oplevelser berettes om, hvordan livet levedes dengang. Desuden er læseren på nærmeste hold af de

dramatiske uger under belejringen og bombardementet af København.

Mulle Wagn:

Skibsdreng i kapertiden.

Gjellerup, 1966. – 48 sider. ill. (Læse-letbøgerne).

En kort og letlæst bog om en skibsdrengs barske oplevelser i 1807 på et handelsskib, hvor besætningen dør af sygdom. Senere som kapergast, som fange i prisonen og til sidst som dansk kapergast.

Brita Hartz:

I bomberegnen.

Branner og Korch, 1979. – 132 sider.

Da den britiske flåde lagde til ud for Helsingør i 1807 flygtede mange af byens borgere til København for at søge ly bag byens porte. Men de blev fanget i en fælde, da fjenden rettede angrebet mod hovedstaden.

Rolf og hans familie kommer dertil den dag, byens porte bliver lukkede.

Han oplever belejringen og de 3 grufulde døgn i bomberegnen sammen med sin lille

søster, og da det ophører, har hans liv taget en overraskende vending.

Spørg på skolebiblioteket efter en eller flere af de gamle lærebøger i historie. Her kan du få et indtryk af den tid, hvor denne bogs historie foregår. Yderligere kan der på biblioteket bestilles Sophie Thalbitzer: *Grandmamas Bekjendelser* 1922. Bogen danner bl. a. baggrund for denne skildring.

Billedfortegnelse

Bulloz: 9, 16
Frederiksborg: 18 (Jens Juel), 51 (Eckersberg)
»Grandmammass Bekiendelser«: 15, 54
Handels- og Søfartsmuseet: 13, 41
Helsingør Bymuseum: 56
Kobberstiksamlingen: 30
Københavns Bymuseum: 33 (G-Haas)
Lademanns: 47 (Frederiksborgs Rådhus)
Nationalmuseet: 52
Roger - Viollet: 11, 19, 22, 27, 34, 58
Statens Museum for Kunst: 49 (A. J. Kraft)
Det kongelige Bibliotek: alle øvrige billeder

Serien redigeres af Per Birkebæk

Tilrettelægning og omslag: Inga Britt Liljerøth

Billedredaktion: A. Amundsen

Litteraturfortegnelse: Frans Bay

Forlagsredaktion: Lotte Hebo

Omslagets farvebillede er
udført af Otto Frello.

**Merete A. Baird: En Københavner-piges liv. København
omkring år 1800**

1. udgave, 1. oplag

© 1981, Munksgaard

Sats og tryk: P. J. Schmidt, Vojens

ISBN: 87-16-08712-7

I serien foreligger desuden:

Johan Bender: Han hejsede det røde flag

Jacques Berg: Et mord i Paris, 1914

Poul Borchsenius: Partisan i 2. Verdenskrig

Robert Fisker: Man gav ham navnet Tordenskjold

Karen Høeg Gulmann: Den røde jomfru. En historie fra
Pariserkommunen

Gretelise Holm: Maren Splids. En heks fra Ribe

Søren Koustrup: Den lille hornblæser

Niels Peter Juel Larsen: Historien om en henrettelse
(om Poul Larsen, der blev henrettet af tyskerne i 1945)

John Njor: Diktaturets ofre. I Francos skygge

Ole Schierbeck: Mord – i lovens navn. Scener
fra skarpretter Seistrups liv

Uri Yaari: Konfrontationer. En ung jødes vej
i nazitiden

Flere titler under udarbejdelse.

»... Næsten hvert hus, vi gik forbi, er mere eller mindre ødelagt. Det er især de lange brandpile, som har gjort skade. De har kroge, som hæfter sig fast på mure og vægge, og man kan ikke slukke dem med vand, der skal våde klude til.

Ildkuglerne er fulde af glas, søm, krudt og en slags fosfor, som stinker afskyeligt. Redningsfolkene er ved at blive kvalt af lugten. – Når brandbomberne springer i et værelse hægter stykkerne sig fast overalt og sætter ild i gardiner og tæpper.

Hvem skulle have troet, at englænderne virkelig ville behandle os så grusomt. Hvad har vi dog gjort dem? ...«